

HÅLLBARA HEMAB 2022

INNEHÅLL:

Lena har ordet _____	4
Väsentlighetsanalys _____	5
Övergripande mål 2022 _____	6
Risker _____	7
Jämställdhet och mångfald _____	8
Hållbarhetsprojekt 2022 _____	8
Samverkan för bättre arbetsmiljö _____	9
Hållbarhetsmålen 2022 _____	10–12

EKOLOGISK HÅLLBARHET

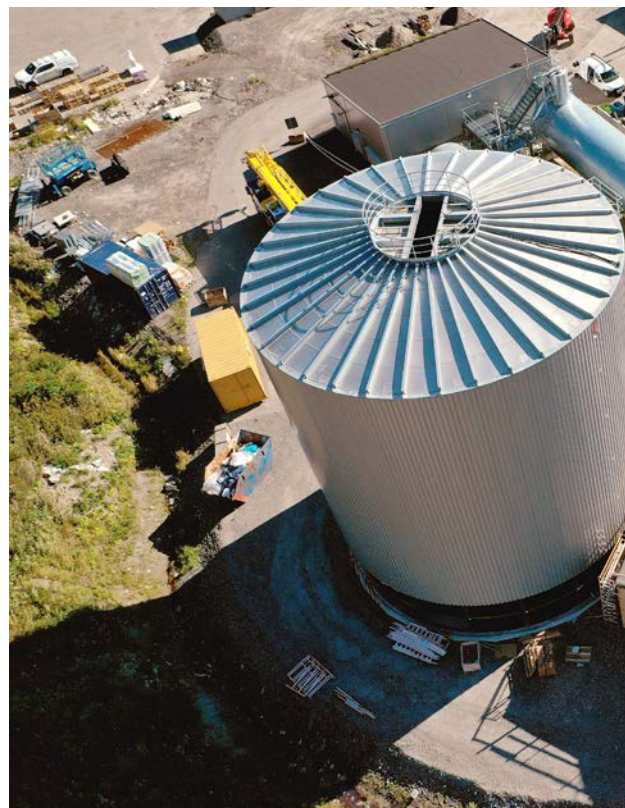
Kommunerna tar över insamlingsansvaret för förpackningar _____	13
Ökad kapacitet för biogasanläggningen _____	14–15
När larmet går _____	16
Gamla synder orsakade läckan i Nattviken _____	17
Förnyring av VA-ledningsnätet är en nationell utmaning _____	18–19

SOCIAL HÅLLBARHET

Perspektiv på personalomsättning _____	20
Nya tjänster för en hållbar framtid _____	21
Vindkraftpengarna fyller 10 år _____	22–23
Ingela tillbaka på HEMAB i ny roll _____	24
Daniel sparar tid och pengar med specialkunskaper _____	25
Med uppdrag att förtydliga och förklara _____	26
Från Västerås via Melbourne till Härnösand och HEMAB _____	27

EKONOMISK HÅLLBARHET

Avkastning men låga taxor – en utmanande ekvation _____	28
Vad är utsläppsrätter och hur fungerar handeln? _____	29
Elproduktion och den Europeiska elmarknaden _____	30–32
Digital utveckling i samhällets tjänst _____	33
En ny balanläggning med sikte på framtiden _____	34–35
Blicken framåt _____	36
Förvaltningsberättelse _____	37–41
Ekonomi _____	41–43

**FÖRNYRING AV VA-LEDNINGSNÄTET
ÄR EN NATIONELL UTMANING. SID 18 ➔**

ANSVARIG UTGIVARE: Fredrik Olsson
PROJEKTLEDARE: Magdalena Åkerros
FOTO: Henrik Skanfors
ENSTAKA BILDER: Marlene Nilsen, Andreas Einarsson, Frida Sjögren,
Unsplash.com: Ajeet Mestry

OMSLAGSBILD: Fia-Maria Näslund
GRAFISK FORM: Christel Schröder Design
SKRIBENTER: Magdalena Åkerros, Fredrik Olsson, Henrik Skanfors
TRYCK: Tryckeri City

Produkten är tryckt på FCS-märkt papper producerat utifrån bland annat ISO 14001 (miljöledningssystem) och OHSAS 18001 (arbetsmiljö). Pappret har även EU Ecolabel-märkning, vilket innebär att det bland annat har granskats ur ett livscykelperspektiv från råvara till avfall.

Hållbarhetsredovisningen är en del av HEMABs årsredovisning och ett av underlagen till årsstämman i maj.

**ÖKAD KAPACITET
FÖR BIOGAS-
ANLÄGGNINGEN**
SID 14 ➡

**ELPRODUKTION OCH
DEN EUROPEISKA
ELMARKNADEN**
SID 30 ➡

HÅLLBARHETS PROJEKT 2022 SIDAN 8

PERSPEKTIV PÅ PERSONALOMSÄTTNING
SID 20 ➡

**VINDKRAFT-
PENGARNA
FYLLER 10 ÅR**
SID 22 ➡

LENA HAR ORDET

Det du håller i din hand är vår hållbarhetsredovisning där vi både summerar året som gått men också passar på att ge en liten fördjupning kring delar av vår verksamhet.

2022 blev ett händelserikt år, precis som det alltid är i vår bransch i allmänhet och som det känns, på HEMAB i synnerhet.

UNDER 2022 har vi liksom övriga samhället brottats med stora kostnadsökningar och materialförseningar. Kriget i Ukraina i kombination med en sällan skådad inflationstakt har gjort det mer utmanande att planera och budgetera för våra olika projekt. Vi har behövt hitta andra lösningar och vara kreativa vilket ställt stora krav på oss som organisation. Det har varit ansträngande men också spännande och stimulerande.

Det som går lätt att konstatera är att den kompetens vi samlat i bolaget, både våra rutinerade medarbetare med lång erfarenhet men också de nya fräscha ögon som anslutit till oss, utför ett fantastiskt arbete för att du som kund och medborgare i Härnösand ska få de leveranser du kan förvänta dig. Samtidigt sker hela tiden snabba tekniskiften vilket gör att vi behöver vara på tå, redo att justera både inriktning och arbetsmetoder.

Dessutom förändras våra kunders förväntan och krav på oss vilket gör att vi ständigt behöver lyssna till behoven och anpassa både verksamhet och produktportfölj därefter. Smarta hem, elbilsladdning och solpaneler är snart vardagsmat som kräver mycket av oss som bolag.

Hållbarhet är något som genomsyrar allt vi gör! Vi ska vara ekonomiskt hållbara och göra smarta investeringar som ger maximal samhällsnytta. Vi ska se till att Härnösands negativa miljöavtryck blir så litet som möjligt genom att våra leveranser är hållbara och genom att skapa förutsättningar för både samhälle och medborgare att

göra ekologiskt hållbara val. Vi bidrar också till social hållbarhet där vi samverkar med arbetslivsförvaltningen vid kommunen kring Härnösands Kretsloppspark och andra samarbeten, förutom alla övriga insatser vi gör i form av utdelning av vindkraftpengar och sponsring.

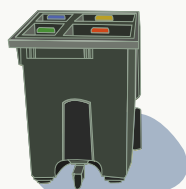
Detta och mycket mer vill vi i det här magasinet Hållbara HEMAB berätta mer om.

Trevlig läsning!

Lena af Geijerstam Unger, vd

VÄSENTLIGHETSANALYS

I väsentlighetsanalysen ingår både den påverkan HEMABs verksamhet har på hållbarhetsaspekterna och de förutsättningar som verksamheten skapar för andra aktörer, inklusive lokalsamhället, att öka sin hållbarhet.

HEMAB VERKAR INOM ETT BRETT

område och därför är även intressenter identifierade mycket brett. Vi hänvisar därmed till lokalsamhället och samhällsnytta i stort.

Samhällsnytta är pang för pengarna

Analysen visar tydligt att verksamheten kan göra störst nytta och skillnad inom hållbarhet, när den skapar förutsättningar för andra aktörer, och allmänheten, att förbättra sina hållbarhetsavtryck.

- Skapa förutsättningar för andra att bli mer hållbara
- Ekonomisk hållbarhet – maximal samhällsnytta till låg kostnad
- HEMABs verksamhet berör lokalsamhället och bidrar med samhällsnytta
- Hög prestanda i våra anläggningar
- Ansvarsfull aktör i avfallsbranschen

Energisystem som ger möjligheter

Energi och effekt, i rätt mängd och när den behövs, är grundläggande för samhällets och företagets funktion.

- Ett balanserat energisystem, olika energikällor som möts i ett välskött och leversanssäkert elnät
- Förutsättningar för småskalig produktion av förnybar energi
- Egen produktion av förnybar energi
- Energi och effekt, i rätt mängd och när den behövs

Trygghet som hållbarhetsfaktor

HEMABs verksamhet har ett väsentligt avtryck i att skapa trygga leveranser av basbehov såsom vatten, el, värme, och återvinningstjänster. Även utbyggnaden av fibernätet är en prioriterad fråga som skapar möjligheter.

- Trygga leveranser som tillfredsställer basbehov och skapar möjligheter
- Inkludering och bidra till lösningar i samverkan med andra aktörer
- Aktivt arbete med kunskapsbyggande från förskola till universitet
- Lokal produktion av bränsle, biogas och el

Det cirkulära in i finrummet

Att utveckla cirkulär ekonomi och cirkulära flöden är av stor vikt.

Vi strävar efter att på olika sätt ge förutsättningar för att sätta det cirkulära i finrummet.

- Utveckla cirkulär ekonomi och cirkulära flöden
- Bidra med förutsättningar för återbruk som inslag i affärsverksamheter
- Förädling av restprodukter, som till exempel producera biogas och biogödsel av matavfall
- Det ska vara lätt att göra rätt
- Uppmuntra återbruk och ge förutsättningar för cirkulära flöden

ÖVERGRIPANDE MÅL 2022

Stabilt resultat över 3 procent avkastning på totala tillgångar

2022 var ett utmanande år ekonomiskt, där omvärldsfaktorer såsom kriget i Ukraina, ökade kostnader för material och drivmedel samt höjda räntor påverkade vårt resultat. Trots detta landade vår avkastning på totala tillgångar på 2,9 procent vilket till stor del beror på effektiviseringar, bättre resursutnyttjande och tillskott av nya affärer i verksamheten.

Ett resultat som tål svängningar på elmarknaden och räntenivå

Vi ser fortsatt att elmarknadens volatilitet får genomslag i vårt ekonomiska resultat, om än på en lägre nivå än tidigare. Under sista delen av 2022 var det långt mer gynnsamt att producera el än vad vi budgeterat med, vilket gav resultatet en skjuts uppåt. Marknadens nyckfullhet gör det utmanande att prognosticera och planera, varför det är av största vikt att intäktsbenen blir fler och därmed mindre beroende av höga elpriser och låga räntor.

Maximerad samhällsnytta i relation till kostnader

Återigen har vi haft en mycket hög leveranssäkerhet i våra nät, i kombination med att priserna hållits låga. Vi delar dock samma problemställning som stora delar av övriga VA-Sverige med ett, i vissa delar, ålderstiget ledningsnät, varför kontinuerliga reinvesteringar behöver göras på både lång och kort sikt. För att fortsätta hålla en för medborgarna gynnsam taxenivå krävs därför att vi arbetar med kostnadsreduceringar och effektiviseringar.

Framtidssäkrade och innovativa leveranser som kunder efterfrågar

Under 2022 har rollen som Affärsutvecklare tillkommit i bolaget, vilken har till uppgift att med örat mot rälserna utveckla både nya och befintliga affärer. Vi bedriver via våra strategier en aktiv omvärldsbevakning där trender och nyheter fångas upp och arbetas med för att sedan eventuellt implementeras i bolaget.

Förutsättningar ges aktörer och allmänhet att vara mer hållbara

Vårt aktiva informationsarbete där grunden är ett lärande har fortsatt under året. Uppströmsarbetet, det vill säga att vi arbetar för att stoppa miljögifter och skräp redan vid källan så att det inte hamnar i vårt avloppsvatten, har under året aktualiserats och intensifierats. Vårt samarbete med Härnösands skolor och Technichus har fortgått där barn och ungdomar från tidig ålder lär sig mer om våra verksamheter och därmed också mer om hållbarhet.

En hållbar prestationskultur och en hög säkerhetskultur

Vi har fortsatt arbeta med säkerhetsmedvetande och lärande i organisationen under året. 28 riskobservationer har rapporterats i verksamheten, vilket är fler än föregående år men ändå för få sett till vår verksamhet. Därför har målet höjts till det dubbla under 2023. Riskobservationerna är till för att identifiera potentiellt riskfyllda moment så att olyckor därigenom kan undvikas.

VÅR VISION

VI SKAPAR INNOVATIV
SAMHÄLLSNYTTA
FÖR ETT ATTRAKTIVT OCH
HÅLLBART HÄRNÖSAND

AFFÄRSIDÉ

LÅGA PRISER PRIORITERAS
FÖRE AVKASTNING

Vi är en viktig resurs i utvecklingsarbete och profilering av kommunen och våra verksamheter ska omfatta fjärrvärme, fastighetsrenhållning och återvinning, vatten och avlopp, elnät, vindkraft, biogasproduktion, fordonsstation, bredband, laddinfrastruktur och engagemang i lokalsamhället.

KÄRNVÄRDEN

PERSONLIGT ANSVARSTAGANDE
LOKAL NÄRVARO OCH SAMVERKAN

Personligt ansvarstagande innebär för oss mod, delaktighet och målinriktning. Våra kärnvärden ska leda till kostnadseffektivitet, långsiktighet och störningsfria leveranser.

RISKER

Strategiska risker

Händelser i vår omvärld kan påverka verksamheten positivt och ge oss en möjlighet till att skapa ett högre värde, eller negativt genom risker som kan ha påverkan på vårt resultat. Dessa strategiska risker fångar vi upp i det dagliga arbetet genom omvärldsbevakning, analyser av styrkor, svagheter, möjligheter och hot, samt genom att föra dialog med våra intressenter, delta i branschorganisationer, nätverk, samarbetsforum med mera. Exempel på risker som kan påverka verksamheten i stor omfattning och som ligger utanför vår kontroll, är lagar och skatter, förändringar i klimat och konjunktur, konsumenttrender och priser. Under 2022 är ett konkret exempel kriget i Ukraina, som har påverkat ett flertal faktorer, så som elpris, leveranser och tillgång till komponenter.

Miljörisker

De händelser som kan inträffa i vår verksamhet och som skulle kunna ha allvarliga konsekvenser för miljön är större utsläpp av processkemikalier/drivmedel vid kraftvärmeverket/reningsverken och brand i anläggningar. Extrem nederbörd skulle kunna orsaka okontrollerad bräddning med förorening i vattnet som följd. För att undvika och hantera dessa risker finns det rutiner som även innefattar krishantering.

2022 hade vi två incidenter som hade kunnat få konsekvenser på miljön. I juni utbröt en brand på reningsverket i Norrstig som Polisen misstänker var anlagd. Utsläppen kunde begränsas genom att pumpa och transportera spillvattnet med spolbilar till reningsverket i Kattastrand. I september upptäcktes en läcka i en vattenförlagd spillvattenledning i Nattviken. Även denna gång kunde vi begränsa miljöpåverkan genom att använda spolbilar och pumpa upp förorenat vatten. Ett större område kring läckan har efter det sanerats.

Finansiella risker

HEMAB utsätts genom sin verksamhet för ett antal olika finansiella risker som likviditetsrisk, finansieringsrisk, ränterisk, kreditrisk samt risker inom elförsäljning. Koncernens verksamhet är i hög grad beroende av lagstiftning och annan nationell reglering. De finansiella riskerna hanteras genom uppföljning och kontroll samt att vi på finansieringssidan mixar både rörlig och fast ränta samt olika löptider för att få en bra spridning.

Låg risk för korruption, mutor och jäv

Vi har nolltolerans för korruption, mutor och jäv vilket regleras i våra riktlinjer. Inom områdena marknad, försäljning och inköp bedöms risken vara som störst för att detta skulle inträffa. Vi har inte haft några misstänkta fall under året och sannolikheten för att det skulle hända bedöms i dagsläget som låg.

Låg risk för kränkning av mänskliga rättigheter

Eftersom vår verksamhet är begränsad till den svenska marknaden bedömer vi i dagsläget att direkta risker kopplade till kränkning av mänskliga rättigheter är låga. Genom våra leverantörer som verkar i andra länder, finns en indirekt risk. Inga indikatorer finns i dagsläget.

TILLBUD, RISKOBSERVATIONER OCH OLYCKSFALL

Skyddskommitté och skyddsronder

På HEMAB har vi en skyddskommitté som har till uppgift att aktivera arbetstagare i arbetsmiljöarbetet, företräda arbetstagaren i arbetsmiljöfrågor samt delta vid ändringar i arbetsorganisationen, arbetsprocesser och lokaler. De deltar också vid upprättande av handlingsplaner, framför brister och lämnar förslag på åtgärder.

Dialogen kring organisationsförändringen har fortsatt under 2022. En sammanställning av all dialog kring detta finns på inblick.hemab.se. Skyddsronder genomförs minst en

gång per år i syfte att kontrollera att lokaler och anläggningar är anpassade för verksamheten, skötseln av lokaler och anläggningar är god samt att arbetet organiseras på ett säkert och rationellt sätt. Under 2022 har skyddsronder genomförts enligt plan.

Tillbud och riskobservationer

Vi arbetar aktivt med rapportering av tillbud och riskobservationer för att undvika olyckor och minska sannolikheten för och konsekvenserna av allvarliga händelser. Vid en rapporterad riskobservation eller ett tillbud, är det närmsta chef som ansvarar för att handlingsplaner med relevanta åtgärder sätts upp och efterföljs. Häri ligger också ett lärande för övriga organisationen så att samma typ av risk inte behöver uppstå på andra ställen. Inte sällan lyfts riskobservationer upp på Intranätet i utbildande syfte.

Många i vår personal rör sig ute i samhället och kliver i och ur höga bilar. Här har vi begränsad möjlighet att ha kontroll över arbetsmiljön och kan bara vädja till fastighetsägare och andra att sanda och hålla rent för att underlätta för vår personal. Andra olycksfall kan till exempel vara klämskador, stukningar och sträckningar.

Under året hade vi 28 riskobservationer, vilket ligger i linje med föregående år. Målet för 2023 är att dubbla antalet riskobservationer för att på så sätt fänga risker och åtgärda dem innan de utgör någon fara. Vi hade 18 rapporterade tillbud under 2022, jämfört med 16 året innan, men antalet olycksfall minskade från 16 till 12 stycken. Utöver detta hade vi även 5 färdolycksfall, alltså en olycka som inträffat på väg till eller från arbetet, då en av våra poolbilar, med personal, var inblandad i en olycka på väg till en konferens. Lyckligtvis slutade det väl och ingen skadades allvarligt.

JÄMSTÄLLDHET OCH MÅNGFALD

Vi värdesätter mångfald i vår verksamhet och har nolltolerans mot kränkande särbehandling, sexuella trakasserier och diskriminering. Under året har inga ärenden rapporterats. Vår långsiktiga strävan är att spegla mångfalden som finns i Härnösands kommun.

Medarbetarenkäter

Arbetsengagemang och ett aktivt arbete mot kränkande särbehandling är en viktig del för utveckling av både organisationer och medarbetare. 2022 beslutades att enkäten om arbets-

flyt ska avvecklas. Istället kommer vi att ta sikte på en ny modernare form av högfrekventa arbetsmiljökartläggningar. Beslutet fattades efter inkomna synpunkter, samt dialog med MBL-gruppen och Skyddskommittén.

Handlingsplan arbetsmiljö

Under året har en handlingsplan för arbetsmiljön arbetats fram för att bemöta den upplevelse av brist på förtroende, information och delaktighet som framkom i den externa arbetsmiljöutredningen. Planen bygger på delaktighet och ansvarstagande där samtal har förts i mindre grupper, och all personal har

haft möjlighet att lämna in synpunkter. Diskussionerna har varit mycket givande. Representanter för MBL och Skyddskommitté tillsammans med HR-strateg och Utvecklingschef har gemensamt tagit fram handlingsplanen utifrån de synpunkter och åsikter som inkommit. Protokoll från dessa möten finns tillgängliga för samtliga medarbetare. ●

HÅLLBARHETSPROJEKT 2022

Återbruk

Under 2022 har vi vidareutvecklat konceptet med återbruket. Numera går inlämnade återbrukssaker till både Erikshjälpen och Re:store. I slutet av året öppnade även "Re:store – Andra chansen" i Återbrukets lokaler på kretsloppsparken, där begagnad elektronik och hushållsartiklar säljs till låga priser.

Vi har även utökat möjligheten att lämna återbruk genom Återbrukstältet vid Ålands återvinningsanläggning.

Balanläggningen

Våren 2022 invigdes den nya balanläggningen. Anläggningen är nödvändig för att kunna packa och bala det återvinningsmaterial som kommer in i form av plast- och pappersförpackningar samt fyller en roll i att uppnå miljömål satta i Agenda 2030. Till exempel Bekämpa klimatpåverkan och Hållbar produktion och konsumtion.

Den nya anläggningen har vinster såväl ekonomiskt och miljömässigt som arbetsmiljömässigt. Den ger för-

bättrad logistik och arbetseffektivitet genom att materialet behöver hanteras färre gånger. Själva balningen skapar förutsättningar för effektivare transporter vilket också bidrar positivt till hållbarhetsmålen.

Biogasanläggningen

Under 2022 stod den utbyggda delen av biogasanläggningen klar och vi kommer därmed kunna ta emot ungefär tre gånger så mycket matavfall som tidigare, upp emot cirka 15 000 ton per år. Läs mer om detta på sidan 14.

Mot slutet av året fattade styrelsen beslut om att undersöka förutsättningarna för att byta inriktning på biogasen från gas till flytande. En omvärldsanalys visar att det skett ett tekniskifte på marknaden, där efterfrågan på flytande biogas är större än den komprimerade som vi säljer idag, inte minst inom den tunga transportsektorn.

För biogasens rötrest har vi sedan slutet av 2022 påbörjat två projekt för behandling och förädling. Vi vill

jobba med att få fram en så attraktiv gödsel- eller jordförbättringsprodukt som möjligt. Projekten handlar om att koncentrera rötresten, till exempel genom avvattning, för att få en tjockare flytgödsel och/eller torkning, för framställning av htc-kol eller pellets.

Överföringsledning och modernisering av Kattastrand

Överföringsledningen till Kattastrands reningsverk har driftsatts och arbetet med att modernisera reningsverket har tagit steg framåt. En utförlig dialog har hållits med tillsynsmyndighet för att få tillstånd att bygga om och därmed uppfylla de krav som ställs på reningsverket. Beslut om ut- och ombyggnad fattas av Kommunfullmäktige under 2023. ●

Samverkan för bättre arbetsmiljö

Under 2022 har ett intensivt arbete med att ta fram en handlingsplan för att förbättra arbetsmiljön på HEMAB pågått vilket har involverat samtlig personal på ett eller annat sätt.

Det var i ljuset av den externa arbetsmiljöundersökning som presenterades i slutet av maj som arbetet med att ta fram en handlingsplan för en förbättrad arbetsmiljö initierades.

– Undersökningen gav oss förslag på inriktning för vidare åtgärder, säger Utvecklingschef Peyman Vahedi som under året hållit i arbetet med handlingsplanen. De synpunkter vi därefter tagit in har varit präglade av delaktighet, inflytande och att alla röster ska höras vilket har stakat ut vår färdriktning i vägvalen vi gör framåt.

Detta var även något som påtalades i resultatet av undersökningen: ”Djupintervjuerna ger en fördjupad förståelse för hur de 23 personer som anmält sitt intresse ser på frågorna i undersökningen och ger en ökad förståelse för hur medarbetare på HEMAB kan resonera, men det finns också andra åsikter som vi inte hört och därmed inte kan redovisa i denna rapport. För att få en ännu bredare och mer heltäckande bild av den psykosociala arbetsmiljön på HEMAB behöver fler perspektiv återspeglas genom att personer intervjuas på olika nivåer och från olika delar i organisationen, olika roller (chefer respektive medarbetare) olika fackliga företrädare etc.”

En transparent process

För att uppnå en fördjupad förståelse kring resultatet av undersökningen satte vi igång det som kom att kallas Process 1. Den gick ut på att samtliga medarbetare i respektive personalgrupp fick möjlighet att diskutera och reflektera kring undersökningens resultat och därmed också tolka svaren. Synpunkterna sammanställdes därefter

och kokades ned till ett antal punkter att arbeta vidare med.

– Sammanställningen presenterades för ledningen och styrelsen som ett bra sätt att förstå och konkretisera, säger Peyman Vahedi. Det framkom innehållsrika synpunkter som nu landat i konkreta åtgärder. Vi har hela tiden strävat efter transparens i processen och samtliga möten vi haft kring framtagandet av handlingsplanen är protokollförda och finns publicerade på vårt intranät för all personal att ta del av.

God samverkan är nyckeln

Arbetet med att ta fram handlingsplanen har skett genom att arbetsgivaren tagit fram ett utkast som i samverkan med Skyddskommitté/MBL-grupp fastslagits till den beslutade planen. Deltagare där har bland andra varit Pia Sjöberg, huvudskyddsombud och Anders Nordin, Sveriges ingenjörer.

– Jag tycker det är en bra fungerande arbetsgrupp där arbetstagarrepresentanter från både de fackliga och skyddsombuden är med. Vi tillsammans med arbetsgivaren jobbar för att förbättra vår arbetsplats, säger Pia Sjöberg.

– Ett gemensamt konstruktivt arbete för att leverera konkreta resultat, konstaterar Anders Nordin.

Ett flertal åtgärder är redan sjösatta och pågående samtidigt som det återstår en hel del arbete.

– Jag är mycket tacksam över att kunna konstatera att arbetet sker i konstruktiv anda och att vi hela tiden tar ordentliga steg mot förbättring, säger Peyman Vahedi. Min upplevelse är att vi i offentliga Sverige många gånger duckar för dessa mjuka frågor

och situationen brukar då förvärras. Jag är medveten om att vi fortfarande har utmaningar att hantera, inte minst i fråga om förtroende, och det behöver adresseras och arbetas med. Att visa på konkreta resultat och förbättringar är rätt väg att gå och min förhoppning är att det märks på hela arbetsplatsen att vi rör oss i rätt riktning. ●

Prioriterade områden

- Organisationsförändringen
- Ledarskap och delaktighet
- Trivsel och gemenskap
- Öppet arbetsklimat och psykosocial arbetsmiljö

Påbörjade och / eller genomförda insatser

- Fadderskap/mentorskap för nyanställda
- Gemensamt värdegrundsarbete för all personal
- Utvärdering av organisationsförändringen
- Nytt arbetssätt för MBL-gruppens och Skyddskommitténs delaktighet och inflytande
- Psykosocial arbetsmiljö, högfrekventa mätningar, uppföljning och återkoppling
- Utbildningspaket för chefer

HEMAB bidrar till de globala målen för hållbar utveckling

Av FNs 17 globala mål för hållbar utveckling har vi på HEMAB fokuserat på åtta specifika mål som vi definierar som mest relevanta och viktiga för vår verksamhet. Så vad gör vi konkret för att bidra till att dessa mål ska uppfyllas? Här kan du läsa några exempel.

MÅL 6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA

- 6.1 Säkert dricksvatten för alla
- 6.3 Förbättra vattenkvalitet och avloppsrening samt öka återanvändning
- 6.6 Skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem
- 6.8 Stöd lokalt engagemang i vatten- och sanitetshantering

Vi berör hela kretsloppet för vattnet i vår verksamhet. Från råvatten till vattenverket där vi producerar och levererar dricksvatten till härnösandsborna som spolar ut spillvatten via vårt spillvattennät till reningsverken där det renas och så småningom skickas tillbaka till den så kallade recipienten, det vill säga havet i vårt fall. Detta kretslopp är livsviktigt för både människor och djur.

Överföringsledningen till Kattastrands reningsverk har driftsatts och arbetet med att modernisera reningsverket har tagit steg framåt. En utförlig dialog har hållits med tillsynsmyndighet för att få tillstånd att bygga om och därmed uppfylla de krav som ställs på reningsverket. Beslut om ut- och ombyggnad fattas av Kommunfullmäktige under 2023.

Vi har påbörjat en kontinuitetsplan, som ska säkerställa vattenleveranserna vid händelse av en större driftstörning.

Vi har även beslutat om screening av vårt utgående spillvatten, för att få en tydligare bild av vad vi släpper ut vid eventuella läckor eller bräddningar. Vi vill också se hur effektivt reningsverket fungerar på ämnen som det

inte är designat för att rena, som till exempel läkemedelsrester och olika kemikalier och metaller, genom att provta både inkommande spillvatten och utgående spillvatten vid Kattastrands reningsverk. Utöver det påbörjade vi en utökad provtagning av vårt råvatten i november, vilket ska ge oss en bredare koll och möjlighet att spåra ämnen som sticker ut i det inkommande råvattnet.

I oktober upptäcktes en läcka på spillvattenledningen i Nattviken. Läs mer om detta på sidan 17. Tyvärr upptäcktes även mycket föroreningar i vattnet och på botten kring röret, vilket är en indikation på att vårt uppströmsarbete med att upplysa om vad som ska och inte ska spolas ner i avloppet fortfarande är högaktuellt. För att minimera miljökonsekvenserna genomfördes reparationerna nattetid då belastningen på systemet var minimal. En bred sanering har genomförts, såväl norr som söder om läckan.

I juni utbröt en brand vid reningsverket i Norrtig. Efter två veckor stod ett temporärt reningsverk på plats och under tiden så sög vi upp spillvatten med tankbilar som sedan tömdes i reningsverket vid Kattastrand för att minimera eventuell negativ påverkan på Ålandsfjärden. Vi tog även in extern konsult (IVL) som bistod i provtagning och med sin expertis för att minimera miljöpåverkan. Funktionaliteten är återställd med den tillfälliga lösningen och planen är att reningsverket ska vara återuppbyggt under 2023.

MÅL 7 HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA

- 7.1 Tillgång till modern energi för alla
- 7.2 Öka andelen förnybar energi i världen
- 7.4 Tillgängliggör forskning och teknik samt investera i ren energi

Vår verksamhet bidrar på flera sätt till målen kring hållbar energi. Vår produktion av fjärrvärme sker till 99 procent fossilfritt, där största delen består av biobränsle i form av restprodukter från skogen. I processen produceras även el som tillsammans med våra fem vindkraftverk står för cirka 30 procent av det totala elbehovet i Härnösands kommun. Vi uppmuntrar till installation av egen produktion av el från förnybara energikällor som sol, vind och vatten. Vi får även tillskott i vårt fjärrvärmesystem från Absolicons solvärmepark, solpaneler i Energi-parken och på Folkhögskolan.

Under året har vi fattat beslut om att fasa ut torven som bränsle vid kraftvärmeverket, eftersom den är ett så kallat långsamt förnybart bränsle. Eftersom svavel i torven motverkar korrosion i pannorna samt sänker kolmonoxidhalten i utsläppen så kommer istället svavelgranulat tillsättas som ersätter detta.

Vi strävar efter att få så lite brännbart avfall och så stor utsortering av förnybart material som möjligt. Därför erbjuder vi flerfacksskär som bidrar till bättre utsortering och renare restavfall. Det brännbara restavfall som samlas in går till förbränning i Sundsvall och blir till fjärrvärme som värmer sundsvallsborna.

MÅL 8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT

- 8.5 Full sysselsättning och anständiga arbetsvillkor med lika lön för alla
- 8.6 Främja ungas anställning, utbildning och praktik
- 8.9 Främja gynnsam och hållbar turism

Anständiga arbetsvillkor och lika lön för lika arbete är självklarheter i ett det moderna företag HEMAB vill vara. Vi ska ha en hållbar prestationskultur där man har möjlighet att få en balans mellan arbetsliv och privatliv med

ett hållbart livspussel samtidigt som företaget utvecklas positivt. Därför har vi även fortsättningsvis erbjudit platsoberoende arbete när det är förenligt med arbetsuppgifterna.

Praktikanter och vikarier ses som en viktig del av verksamheten då de själva växer och utvecklas av sin tid hos oss och en praktik eller ett vikariat har vid flera tillfällen även lett vidare till en anställning. Varje år tar vi emot ett stort antal sommarjobbare och semestervikarier. Vi brukar även ta emot ett stort antal praktikanter av olika sort varje år. Under pandemiåren bromsades detta upp och vi kan fortfarande se att det är en mindre andel praktikanter än vi vanligtvis haft. Vi har gjort ett omtag för att öka antalet praktikanter igen och på så sätt säkra kompetensförsörjningen i framtiden.

När vi anställer sommarjobbare får de gå igenom hela det vanliga förvarandet från arbetsintervju till anställning. Ett sommarjobb är många gånger den första kontakten med arbetslivet och därför tror vi att detta är en viktig del av sommarjobbet, och att lära sig hur det fungerar på en arbetsplats.

Vi har vid flera tillfällen även tagit emot ungdomar som ska göra samhällstjänst eller personer som av någon anledning står långt från arbetsmarknaden. Vi hoppas och tror att det kan bidra till en nystart och ett steg mot en mer strukturerad tillvaro för många. Under 2022 har vi, förutom vid Härnösands kretsloppspark, haft personal från Arbetslivsförvaltningen vid Älands återvinningsanläggning.

Under året har 17,7 procent nyanställt (26 st), medan andelen avgångar, inklusive pensionsavgångar, uppgår till 12,84 procent (19 st). Vi har haft ett stort antal sökande till de flesta av våra utlysta tjänster, vilket är väldigt positivt och kompetens som vi tidigare har saknat på HEMAB har tillförts.

Varje år delar vi ut vindkraft-pengar till lokala föreningar och organisationer som jobbar med att öka attraktionsvärdet för Härnösand, gynna friluftsliv och naturupplevelser, rekreation eller turism. Vi uppmuntrar även att handla lokalt och stöttar detta genom att dela ut presentkort som kan användas i de lokala butikerna.

I vår policy kring give aways finns en paragraf om att handla hållbart. Vi undviker långa transporter genom att handla lokalt, vi undviker även material som är jungfruliga eller på annat sätt mindre bra för miljön.

MÅL 9: HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR

- 9.1 Skapa hållbara, motståndskraftiga och inkluderande infrastrukturer
- 9.C Tillgång till informations- och kommunikationsteknik för alla

Bredbandsutbyggnaden har fortsatt under 2022, samtidigt som förtätningsanslutningar gjorts. Totalt har cirka 210 bostadsfastigheter, lägenheter och villor anslutits samt fyra företag.

Vår biogasproduktion bidrar till att sluta kretsloppet, renare luft och mindre koldioxidutsläpp. Vår fordonsgas är ett hållbart bränsle som tillsammans med andra fossilfria alternativ är nödvändiga för en hållbar transportsektor och infrastruktur nu och i framtiden.

Vår balanläggning för återvinningsmaterial bidrar till färre och mer effektiva transporter av returmaterial, samt mindre nedskräpning i närområdet. Den nya anläggningen möjliggör mottagande av en större mängd material och vi kan därmed utgöra en "hub" för regionen gällande mottagning av material. Vårt samarbete med PreZero gör att vi får ett kontinuerligt flöde av material och en säker och trygg avsättning för detta.

Under 2022 initierade vi ett projekt för behandling och förädling av avloppsslam. Vi tittar just nu på två möjliga alternativ: gemensam monoförbränning för flera kommuner i Norrland eller lokal framställning av biokol.

Vi vill jobba med att få fram en så attraktiv gödsel- eller jordförbättringsprodukt som möjligt av biogasens rötrest. Den har bra näringsvärden och har ett mycket lågt innehåll av föroreningar, men är att vi har så stora volymer. Projekten handlar därför om att koncentrera rötresten. Läs mer under Hållbarhetsprojekt på sidan 8.

MÅL 11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

- 11.2 Tillgänggöra hållbara transportsystem för alla
11.5 Mildra negativa konsekvenser av natukatastrofer

11.6 Minska städers miljöpåverkan

Vi jobbar för ett hållbart Härnösand. Det genomsyrar hela vår verksamhet. Vi jobbar hela tiden för att hålla nere våra priser och taxor samtidigt som vi ska säkerställa våra leveranser. 2022 har varit ett ekonomiskt tufft år för många. Höjda priser på det mesta har drabbat så väl privatpersoner som företag. För att kunna ha fortsatt låga priser har vi under året valt att lägga vissa projekt på is till förmån för en lägre taxa.

Vi tar alltid hänsyn till natur- och kulturvärden när vi bygger och bidrar till verksamhet som gynnar återbruk och återvinning av material. Vi erbjuder möjlighet till hållbara transporter via en väl utbyggd laddinfrastruktur och produktion av fordonsgas som båda bidrar till minskade koldioxidutsläpp.

Vi erbjuder platsoberoende arbete, med de positiva effekter det bidrar till i form av minskad bilanvändning, effektiv lokalanvändning och även färre längre resor.

Vi har utökat vårt arbete med Re:store genom att öppna Andra chansen i Återbruket på kretslopps-parken, där vi säljer bland annat fungerande elektronik, som annars skulle ha gått till återvinnig, till låga priser. Arbetet startade under 2022, även om den officiella öppningen skedde i början av 2023.

MÅL 12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION

- 12.2 Hållbar förvaltning och användning av naturresurser
12.3 Halvera matsvinnet i världen
12.4 Ansvarsfull hantering av kemikalier och avfall
12.5 Minska mängden avfall markant
12.8 Öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar

I vår fjärrvärmeproduktion använder vi oss till största delen av restprodukter från naturen, vilket gör att dessa kommer till nytta i form av värme istället för att gå till spillo.

Biogasanläggningen bidrar till ett kretslopp från jord till bord. Maten som produceras och som vi äter bidrar i sin tur till matavfall som vi samlar upp och återvinner för att få fram biogas och biogödsel. Matavfallet hämtas med våra återvinningsbilar som också drivs med fordonsgas och den gas som produceras erbjuds lokalt till härnösands- och sundsvallsborna. Mer kretslopp än så blir det inte.

Vi är opinionsbildare och ambassadörer vad gäller hållbar konsumtion, avfallssortering, hållbarhet och att handla lokalt bland annat genom samarbete med Eriks-hjälpen via Återbruket och genom att bistå med insamling av material till återbruksgallerian Re:store Höga kusten samt det nyaste tillskottet Andra chansen där vi säljer bland annat elektronik som annars skulle ha gått till återvinning.

Vi strävar efter att vara resurs-effektiva och hållbara både vad gäller vårt material och vår personal.

Deponering av avfall är en rigoröst kontrollerad verksamhet som kräver särskilda tillstånd av myndigheter. Vi har dessa tillstånd samt den kunskap och erfarenhet som krävs för att hantera avfall vid deponin vid Älands återvinningsanläggning.

MÅL 13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA

- 13.1 Stärk motståndskraften mot och anpassnings-förmågan till klimatrelaterade katastrofer
13.2 Integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering
13.3 Öka kunskap och kapacitet för att hantera klimatförändringar

Vi genomför flera åtgärder i vår egen verksamhet som är relaterade till väntade, framtida klimatförändringar. Vi ser att så väl biogasproduktion som upprättande av vattenskyddsområden, vädersäkring av elnätet och byggande av vindkraft är några av de faktorer som vi bidrar med i det arbetet.

Vi underlättar för härnösands-borna att göra hållbara val genom att tillhandahålla lättillgängliga återvinningscentraler, underlätta utsortering genom fastighetsnära insamling av olika material och skapa förutsättningar för att köra fossilfritt.

MÅL 15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD

- 15.1 Bevara, restaurera och säkerställ hållbart nyttjande av ekosystem på land och i sötvatten
15.5 Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer
15.8 Förhindra invasiva främmande arter i land- och vattenekosystem

Vi har fortsatt vara delaktiga i Energiforsks projektet, gällande biologisk mångfald i kraftledningsgator.

Bekämpning av invasiva arter är viktigt för den biologiska mångfalden. I juni gjorde vi en insats i samband med stora lupindagen. Vi erbjöd då alla härnösandsbor gratis hämtning av säckar med lupiner som de slagit på egen mark. Vi fick även göra reklam för detta i Sveriges radio p4, vilket gav positiv respons.

Kommunerna tar över insamlingsansvaret för förpackningar

Sommaren 2022 fattade regeringen beslut om att insamlingsansvaret för förpackningar ska läggas över på kommunerna istället för Förpacknings- och tidningsinsamlingen samt att fastighetsnära insamling ska införas för alla hushåll och vissa verksamheter. I Härnösand är vi väl förberedda på de kommande förändringarna.

SEDAN 2014 har våra kunder möjlighet att välja fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar i form av flerfackskärl. Detta system gör att vi ligger i framkant nu när kommunen ska ta över ansvaret för insamling av förpackningar och även för den stundande obligatoriska fastighetsnära insamlingen.

– Det är väldigt positivt att vi är så väl förberedda, säger Cathrine Edholm, Återvinningsstrateg på HEMAB. Många av våra villakunder har redan flerfackskärl och de som inte redan har det kommer att få det istället för brunt och grönt kärl.

Även när det kommer till flerfamiljshus och lokaler ligger vi bra till i Härnösand och har goda förutsättningar för en smidig övergång.

– Hälften av flerfamiljshusen har redan idag utbyggd förpackningsinsamling, och dessa kommer nu kunna utvecklas och bli ännu bättre. De flerfamiljshus, lokaler och liknande som inte har någon utsortering än kommer att få individuella lösningar på förpackningsinsamling, utifrån sina förutsättningar, berättar Cathrine.

Goda regionala förutsättningar

2024 tar kommunerna över ansvaret för insamling och vid årsskiftet 2026/2027 ska införandet av fastighetsnära insamling vara klart i hela landet. Syftet är att öka utsorteringen av förpackningar och öka återvinningen. Det ska helt enkelt bli lätt för hushållen att sortera rätt.

– Det kan kanske tyckas vara lång tid, men med tanke på att hela Sverige ska ställa om och alla inte är lika väl

Cathrine Edholm,
Återvinningsstrateg på HEMAB.

förberedda som vi faktiskt är i Härnösand, så behövs det lite tid för omställning. Det är även kommunala avfallsföreskrifter som behöver ändras och det tar också lite tid, konstaterar Cathrine.

I Härnösand har vi ytor för att lämna, sortera och lasta om material, vilket ger oss goda förutsättningar att ta emot mer material. Balningsanläggningen på HEMAB gör också att vi har andra möjligheter att bala material, inte bara åt oss själva, utan vi kan även vara en resurs för närområdet.

Ekonomiskt ansvar kvar hos producenterna

Det ekonomiska producentansvaret kommer finnas kvar och kommunerna ersätts för sitt arbete enligt en särskild modell. Den ersättning som

en kommun får för hanteringen av förpackningsavfallet från producentansvarsorganisationerna räknas av från renhållningsavgiften, vilket gör att taxorna inte påverkas av förändringen.

Från 2026 ska kommunerna även ordna möjligheter att källsortera förpackningar på till exempel torg och parker av viss storlek. Plastförpackningar ska samlas in separat på fler platser utomhus, och serveringsställen med sittplatser där mat och dryck säljs i förpackningar får skärpta krav på sortering, vilket bland annat ska bidra till att lösa problematiken med nedskräpning runt snabbmatsrestauranger. ●

Läs mer på regeringen.se

ÖKAD KAPACITET FÖR BIOGASANLÄGGNINGEN

På HEMABs anläggning i Åland blir ditt matavfall till biogas i en process som sluter kretslopp och som är lika avancerad som naturligt enkel. Under 2022 byggdes anläggningen ut för att kunna ta emot matavfall från fler kommuner när produktionen ska tas till nästa nivå.

I EN OROLIG ENERGIVÄRLD där priserna på bensin och diesel stundtals rusar låter det nästan för bra för att vara sant att lilla Härnösand kan producera ett bränsle som är klimatsmart och dessutom billigare jämfört med fossila alternativ – utan avkall på kraft och effekt. En produktion som dessutom i princip är helt oberoende av händelser utanför vår region.

En viktig förutsättning är ett stadigt flöde av råmaterial – matavfall – till vår anläggning i Åland där den naturliga rötningsprocessen ger oss både biogas och biogödsel.

Nya samarbetsavtal klara – och på gång

I Västernorrland har HEMAB sedan tidigare avtal med Örnsköldsvik och Sundsvall som innebär att vi tar emot deras insamlade matavfall mot en avgift. Under 2022 anslöt även Kramfors kommun.

– Vi är naturligtvis mycket nöjda med att kunna utöka vår biogasfamilj, konstaterar Anders Söderlind, Verksamhets- och affärsutvecklare på HEMAB. För våra samarbetspartners är denna lösning en viktig pusselbit i att klara kommande EU-direktiv som säger att alla kommuner från och med 2024 blir skyldiga att sortera ut matavfall från både hushåll och verksamheter.

I Härnösand har utsortering av matavfall varit obligatoriskt sedan 2014, och från 2024 blir alltså utsorteringen obligatorisk för alla. För HEMABs del innebär det nya intäkter, att vi kan

växla upp produktionen och därmed öka användningen av ett hållbart bränsle i vårt närområde. Samarbeten även utanför länets gränser och från andra aktörer än kommuner är också på gång:

– Vi för flera intressanta samtal och under 2022 blev Bräcke första kommun i Jämtland att teckna avtal med oss i väntan på att deras egen anläggning ska bli klar, berättar Anders. Vi tittar även på hur vi ska hjälpa restauranger, matvaruaffärer och grossister att hantera sitt matavfall och förbereda sig för de kommande direktiven.

» Vi tittar även på hur vi ska hjälpa restauranger, matvaruaffärer och grossister att hantera sitt matavfall och förbereda sig för de kommande direktiven «

Utbyggnation av anläggningen

Tillsammans med Roger Persson, Processingenjör på HEMAB, kliver vi in i den stora mottagningshallen där matavfallet förvaras innan det går igenom en speciell typ av kvarn som separerar matrester och annat organiskt material från plast och andra föroreningar som försämrar och i värsta fall kan förstöra processen. Den renade massan, det så kallade

substratet, förs vidare till en rötkammare och värms upp till 38–40 grader – och det är nu magin börjar, när rötningen skapar bland annat metangas. Det är också i detta stadie som den pågående utbyggnationen kommer ge stor effekt.

Den nya rötkammaren påminner om en överdimensionerad silo. Den 3000 kubikmeter stora byggnaden kommer göra att vi kan ta emot betydligt större mängder matavfall än idag.

– När den nya rötkammaren är i drift kommer vi kunna ta emot ungefär tre gånger så mycket matavfall som idag, upp emot cirka 15 000 ton per år, berättar Roger.

Optimalt flöde och maximerad nytta

Något vi strävar efter på anläggningen är ett så jämnt flöde som möjligt i processen och att den blir mindre känslig för driftstörningar i någon del av kedjan. Ett exempel är den nya bufferttanken.

– Tack vare den kan substrat värmas upp och matas in i rötkammaren under helger utan att personal behöver vara på plats. Vi blir dessutom mindre sårbara om problem skulle uppstå vid separatorkvarnen, förklarar Roger.

Bredvid bufferten finns ännu en uppförd nyhet: en tank där flytande organiskt material förvaras och sedan blandas in i substratet. Det kan till exempel handla om uttjänt flytande fett från matindustrin.

Roger Persson, Processingenjör på HEMAB.

Matavfallet blir biogas och biogödsel

Biogasen från röt-kammaren består till 55-60 procent av metangas och i övrigt främst av koldioxid. Genom uppgraderingar tar vi bort nästan all koldioxid och på så vis har vi skapat fossilfri fordonsgas, eller biometan som den också kallas. Den färdiga fordonsgasen lagras under högt tryck (200-250 bar) i gasflak.

Vätskan från rötningen kan dessutom användas som en mycket potent biogödsel.

– Konstgödsel är en dyr bristvara inom jordbruket och just nu undersöker vi om vår produkt kan spela en viktig roll på marknaden. Om allt faller på plats så står vår biogödselbrunn på 2000 kubikmeter välfylld och redo, konstaterar Roger. ●

Biogasanläggningen i Äland byggdes ut under 2022 för att kunna ta emot matavfall från fler kommuner.

NÄR LARMET GÅR !

Kristina Rydja, Miljöutredare, med en av sina kollegor i Hållbarhetsgruppen – Emma Sjödin, Kartingenjör och Miljöutredare på HEMAB.

När en oförutsedd driftstörning upptäcks ska allt helst hända samtidigt. Felet ska såklart lokaliseras och åtgärdas, men det är även viktigt att tillsynsmyndigheter meddelas och att information går ut till de som berörs av störningen. Under 2022 har vi arbetat med att utveckla våra rutiner för att få till en ökad tydlighet i vem som förväntas göra vad. Vi ska alltid göra rätt, men det underlättar ju om det även är lätt.

OAVSETT OM DET ÄR EN vattenläcka som berör ett fåtal kunder eller ett ofrivilligt utsläpp så måste rutinerna för kommunikation mellan olika funktioner sitta i ryggmärgen. Informationen ska ut till de som berörs. Men i de senare fallen, när det kan föreligga en risk för människors hälsa eller miljö, är det än viktigare att allt går som på räls.

Kristina Rydja är en av de nyanställda som började på HEMAB under 2022. Hon jobbar som Miljöutredare i Hållbarhetsgruppen och är därmed en av de spindlar i nätet som håller koll när det sker en driftstörning av den här typen.

– Om en driftstörning upptäcks ska vi meddelas omedelbart i Hållbarhetsgruppen, så att vi kan göra en bedömning av situationen och kontakta aktuell tillsynsmyndighet, berättar Kristina.

Vem som är tillsynsmyndighet, länsstyrelsen eller kommunen, beror på vilken del av verksamheten som berörs av driftstörningen.

Snabb och tät kommunikation

Tillsynsmyndigheten är skyldig att anmäla om en bestämmelse i miljöbalken har överträtts och överträdelsen är straffbelagd. Det ligger i deras arbetsuppgifter, oavsett om vi har anmält en driftstörning eller ej.

Bättre anmäla en misstanke om driftstörning en gång för mycket än en gång för lite. Det är den filosofi som råder i Hållbarhetsgruppen. För oss är det viktigt att tidigt kommunicera med tillsynsmyndigheter och inleda samarbetet kring driftstörningen på ett bra sätt.

– Allmänheten kan vända sig till tillsynsmyndigheten för att få information och då är det viktigt att vi i tidigt skede har gett den information vi har om händelsen. Det kan även handla om att ytterligare skyddsåtgärder omedelbart måste vidtas och genom att ge tidig information möjliggör vi det. Jag tycker vi har en bra kommunikation med våra tillsynsmyndigheter, säger Kristina.

För att förenkla för vår stora organisation har under året tre olika rutiner tagits fram; en för allvarliga händelser under kontorstid, en för allvarliga händelser utanför kontorstid och en för mindre allvarliga händelser. Allt för att arbetsgången och ansvarsfördelningen ska vara tydlig.

– Självklart har det funnits rutiner för krissituationer på plats även tidigare, men för att underlätta för vår personal ute i verksamheten, som vill fokusera på att snabbt åtgärda driftstörningen för att minimera negativ påverkan, har vi kommit fram till att det behövs en tydlighet även för deras roll i sammanhanget, konstaterar Kristina.

Information till kunder

Under arbetets gång har vi tät kommunikation med myndigheterna om vad som händer och vilka säkerhets- och försiktighetsåtgärder vi vidtar. Hållbarhetsgruppen håller ihop det arbetet och underrättar även Kommunikationsavdelningen om situationen så att alla som behöver få information får det så snart det är möjligt.

– Vi får ibland höra att vi måste komma ut med driftinformationen på vår webbsida med en gång, och vi gör verkligen allt vi kan för att komma ut med vad vi vet så snart det går. Ibland tar det lite längre tid när något händer utanför arbetstid, men vi strävar alltid efter att ha en snabb och tydlig kommunikation även med våra kunder, avslutar Kristina. ●

Gamla synder orsakade läckan i Nattviken

I slutet av september uppmärksammades bubblor och rörelse i Nattviken vid Residenset. Vid närmare inspektion utförd av dykare, upptäcktes en läcka i en spillvattenledning. Orsaken visade sig gå tillbaka till förläggningen för nästan 50 år sedan.

VATTENFÖRLAGDA LEDNINGAR är ibland nödvändiga för att till exempel kunna leda vatten till och från öar. Ibland är det även ett mer kostnadseffektivt och miljömässigt bra alternativ till att gräva och spränga på land. Den aktuella ledningen lades ner 1975 och borde ha haft längre livslängd. Om det inte vore för en miss som gjordes vid nedläggningen.

– Vattenförlagda ledningar behöver av naturliga skäl tyngas ner för att stanna kvar på botten. Det görs genom att man fäster vikter på ungefär 700 kilo styck med jämna mellanrum på ledningen. När tyngderna är fästa ligger ledningen fast på botten, berättar Fredrik Estman, Rörnätsansvarig på HEMAB.

Då ledningen inspekterades med filmkamera kunde dykarna få en viss uppfattning om hur ledningen såg ut vid den misstänkta läckan, men det var först när de skärmat av området och sugit bort slam och skräp runt ledningen som de såg vad orsaken var.

– När ledningen lades ner hade man tydligen inte koll på att berget går i dagen på havsbotten, just på den här platsen, säger Fredrik. Hade man sett det så hade man troligen valt att justera nedläggningen till en annan plats. Som det är nu har tyngden från både röret och vikterna gjort att röret legat och skavt mot berget i nästan 50 år, med sprickbildning som följd. Även extern part har styrkt att det är det som är orsaken. Sprickans utformning i röret beror på kontakt med botten och inte materialutmattning.

Mycket skräp som inte hör hemma i vattnet

Lagningen blev en komplicerad historia som tog lite längre tid än det var tänkt. Först behövde vikterna lyftas bort för att frilägga ledningen

från berget och klamrar sätts dit runt om för att inte riskera att den knäcktes. Därefter skulle det så kallade svepet, själva lagningen, placeras innanför klamret.

– Svepet specialtillverkas utifrån hur ledningen och skadan ser ut. Med en sikt på 15-20 centimeter var det inte direkt lättjobbat. Killarna från UW-Tech gjorde verkligen ett kanonjobb. Tyvärr upptäckte de också att det fanns mycket föroreningar i form av sådant som inte ska spolas ner i toaletten kring röret. Det är naturligtvis inte det som har orsakat läckan, men det visar att vi behöver bli ännu tydligare med vad som får spolas ner och inte, säger Fredrik Estman bekymrat.

Plan för ledningsbyten

Innan läckan fanns det inga indikationer på att ledningen i Nattviken var på väg att spricka. Det fanns inga avvikande flöden och under vanliga omständigheter ska ledningen ha hållit mycket längre, eftersom den är tillverkad av plast. De ännu äldre betongrören har kortare livstid och är mer troliga att drabbas av sprickor över tid.

– Vi har en plan för byten av ledningar utifrån livslängd och förläggningstid, men nu har vi som en extra försiktighetsåtgärd beslutat att inspektera alla vattenförlagda ledningar för att säkerställa, i den mån det är möjligt, att inga fler ligger och skaver så att det kan bildas sprickor, säger Estman. Vi kommer även titta på att börja

flödesmäta inne i de ledningar som vi ser som prioriterade för att snabbare kunna upptäcka avvikelser.

Att lära av andra och göra bättre

Att lära av hur andra gör är också en viktig del i VA-arbetet. Hela Sverige står inför stora utmaningar när det gäller VA-nätet, som börjar bli föråldrat i flertalet kommuner.

– Att vi har ett VA-nät som börjar bli uttjänt i stora delar av Sverige är ingen hemlighet, så därför är det också viktigt att vi lär av varandra.

I det här fallet lyssnar vi in hur andra kommuner resonerar kring vattenförläggning och ser om vi kan förbättra fler områden. ●

Fredrik Estman,
Rörnätsansvarig på HEMAB.

Föryngring av VA-ledningsnätet är en nationell utmaning

Huvuddelen av ledningsnätet för vatten och avlopp (VA) i Sverige byggdes på 1950- 60- och 70-talet, då allt fler flyttade till städerna från landsbygden. Medellivslängden för ledningarna är ungefär 80 år, men beroende på kvalitet och material kan det variera mellan 40 och 150 år. Vissa områden börjar alltså nå sin livslängd, i så väl Härnösand som övriga landet. Det pågår därför ett successivt arbete med förnyelse av ledningsnätet, vilket kräver noggrann planering.

BRANSCHORGANISATIONEN SVENSKT

VATTEN arbetar för att Sverige ska ha rent dricksvatten, friska sjöar och hav. De hjälper även VA-organisationerna med anvisningar om vilken takt ledningarna ska bytas ut. Härnösand följer den rekommenderade utbytetakt och har bra koll på vilka ledningar som bör prioriteras.

Varför är det viktigt att underhålla ledningsnätet?

För att ha ett fungerande ledningsnät som levererar dricksvatten och för bort spillvatten och för att driftstörningar ska hålla sig på en acceptabel nivå behöver ledningsnätet underhållas.

– Flera faktorer påverkar skicket på ledningarna. Rotinträngningar i spillvattenledningar är ett vanligt problem. De fintrådiga rötterna letar sig in i ledningarna, där de fångar upp till exempel fett och våtservetter som spolats ner i ledningarna, vilket orsakar stopp. Det är viktigt att inte spola ner annat än just avloppsvatten och toapapper i avloppet. Det är något vi alla måste hjälpas åt med och ta ansvar för, förklarar Patrik Höglund, Projektledare på HEMAB.

Innan vi blev mer miljömedvetna och började använda ”snällare” tvättmedel så påverkade även detta

ledningarna. De frättes helt enkelt sönder på insidan, vilket har gjort ledningsväggarna skrovliga och ojämna och det i sin tur gör att det lättare fastnar fett och skräp i dem. Även jordmånerna kan påverka ledningarna. Vissa jordarter är mer aggressiva mot materialet än andra.

Underhållsorganisationen har länge legat ute på entreprenad, men nu har vi fått ett styrelsebeslut på att vi ska hämta hem den till HEMAB och därmed får vi bättre möjlighet att anpassa den.

Hur ser planen ut?

Den närmsta tiden är det spillvattenledningar som prioriteras att bytas ut och rustas upp. 1.300 meter spillvattenledning ska hinnas med per år de närmsta tio åren. Men även om det är fokus på spillvatten så kommer även dricksvattenledningar att bytas om de ligger i samma ledningsgrav.

– Vi kommer inte gräva upp två gånger, utan det mest effektiva är såklart att se över båda typerna av ledningar ifall de ligger samförslagna, konstaterar Patrik. Sedan 1970-talet är det VA-kollektivet som betalar för de insatser som ska göras på ledningsnätet. Kommunalt vatten och avlopp finansieras

genom avgifter. Avgiften beslutas av kommunfullmäktige och är en avvägning mellan behovet av investeringar och rimlig kostnad för kunden.

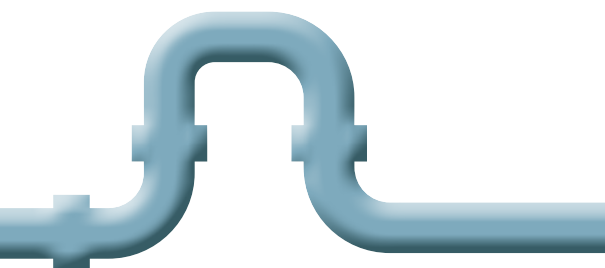
– Det är så det funkar överallt i Sverige. VA-taxan är det som tillför pengar till att underhålla ledningsnätet. Tanken är att kollektivet är självförsörjande och står för de kostnader som finns och uppkommer, säger Patrik.

Vad händer nationellt?

Generellt sett satsar Sveriges kommuner alldeles för lite pengar på att underhålla vatten- och avloppsledningar, i förhållande till de behov som finns. Städer som har haft stor exploatering de senaste åren får såklart per automatik ett fräschare ledningsnät, medan landsbygdskommuner ofta har ett större behov av att rusta upp. En storstadskommun har per automatik även en större intäkt, medan en landsortskommun som Härnösand har färre personer i kollektivet som ska finansiera längre sträckor, vilket kan bli bekymmersamt.

– Vi är medvetna om det här och planerar våra investeringar utifrån där vi beräknar att behovet är som störst. Vi har verktyg för att kunna göra sådana

» Faktum kvarstår att vi inte är oberörda av de förändringar som sker i klimatet «

prioriteringar och har en god kartläggning av ledningsnätet. Våra tillsynsmyndigheter – Härnösands kommun och Länsstyrelsen – tycker det är bra att vi investerar där behovet finns och gör punktinsatser eller större arbeten utifrån vilka åtgärder som behövs, berättar Patrik Höglund.

Vilka nya utmaningar står vi inför framöver?

I ett större perspektiv finns det mer än ledningsnäten som behöver underhållas och uppdateras. Vi har till exempel flera reningsverk och vattenverk som också behöver rustas upp.

– Vi har stora utmaningar att hantera framöver och vi måste göra det med en begränsad peng. Till exempel har reningsverken fått högre krav och Kattastrand ska byggas ut och byggas om, men även här måste vi räkna på hur vi ska utföra de nödvändiga åtgärderna till en rimlig kostnad för att inte kollektivet ska bli för hårt belastat, konstaterar Höglund.

Vi har investerat i en nödvattenlösning och vi har investerat i kolfilter för en högre dricksvattensäkerhet. Vi har helt enkelt säkrat upp för en god vattenkvalitet. Men det finns fortfarande många saker att se över i framtiden. Till exempel tryggning av vattenleveranser till reservoarer,

Patrik Höglund, Projektledare på HEMAB.

ett nytt avloppsdirektiv kan innebära högre krav på rening och klimatförändringar som leder till ökad nederbörd och/eller torrare somrar är också faktorer som behöver hanteras.

– Vad gäller skyfall så har vi en fördel i att Härnösand är kuperat, med en naturlig avrinning till havet. Det gör att vattnet inte ligger kvar så länge och orsakar översvämningar. Härnösand har dock, liksom övriga Sverige, problem med så kallat tillskottsvatten i spillvattenledningarna. Detta kan till exempel vara dricksvatten och dagvatten som läcker in i det åldrade ledningsnätet.

En ökad mängd dagvatten späder ut spillvattnet, vilket i sin tur kan försvåra reningsprocessen, så faktum kvarstår att vi inte är oberörda av de förändringar som sker i klimatet, säger Patrik. ●

Perspektiv på personalomsättning

I både traditionella och sociala medier har tonläget stundtals varit skarpt gällande den organisationsförändring HEMAB genomförde under 2021. Mycket av kritiken som framförts har handlat om den höga personalomsättningen som bolaget haft under senare tid. Parallellt kan vi själva berätta om ett omfattande arbetsmiljöarbete, en modernisering av verksamheten samt hur vi attraherar efterfrågad kompetens till kommunen.

NÄR VI PRATAR MED HR och Utvecklingsavdelningen framträder en förklaring till hur dessa vitt skilda versioner av samma ämne faktiskt kan samexistera. På frågan om vi just nu har hög personalomsättning ger HR-chefen Malin Albonius ett tydligt svar:

– Ja, den är hög för oss och en bidragande orsak är organisationsförändringen vi genomförde 2021 – det kan vi se i våra avgångssamtal. 2015 låg personalomsättningen på 3,68 procent, jämfört med 14,18 procent 2022, så det är en hög siffra för oss historiskt sett. Det här har skapat en oro inom organisationen, vilket inte är ovanligt när kollegor väljer att söka sig bort, konstaterar hon.

Olika perspektiv på personalomsättning

Varje anställd som väljer att lämna oss, oavsett anledning, erbjuds avgångssamtal. Utöver att tanka av viktig praktisk information är detta en chans att prata med medarbetaren om varför hen lämnar företaget och vad vi kan göra bättre framöver. En röd tråd i dessa samtal har varit att motivationen och engagemanget minskat, då man bland annat upplever att man inte tar ansvar och ställer upp för varandra på samma sätt längre.

– Detta är så klart väldigt bekymmersamt och något vi nu adresserar på olika sätt i vårt förbättringsarbete, säger Malin. Vi har alltid ambitionen att få till ett så bra avslut som möjligt – både yrkesmässigt och personligt.

I jämförelse med siffror från övriga näringslivet är vår aktuella omsättning inte särskilt uppseendeväckande. Den var snarare extremt låg tidigare, vilket inte nödvändigtvis är optimalt heller.

– En hög personalomsättning kan vara en tydlig indikator på att en arbetsplats har problem, men en låg omsättning är efter år behöver inte heller vara optimalt för ett företag. Det behövs en god balans mellan erfarenhet och ny kompetens, inte minst nu när i princip alla våra verksamheter går igenom stora förändringar både tekniskt och juridiskt, konstaterar Malin.

Nya ögon ger nya perspektiv

Malin och hennes kollegor på HR berättar att de många nyanställningar som skett på HEMAB har inneburit en positiv injektion med nya perspektiv och en stor vilja att driva organisationen framåt.

– Även om vi såklart inte är nöjda med 2022 års personalomsättning – och oförtrutet arbetar vidare med att varenda HEMAB-anställd ska trivas här – så känner vi samtidigt en stor glädje och stolthet över alla kompetenta och fina medarbetare som tillkommit och dessutom återvänt under året, säger hon. Totalt har 43 nya medarbetare anslutit till oss under 2021 och 2022, med kompetenser och erfarenheter som är nödvändiga för vårt fortsatta utvecklingsarbete och vi märker av ett stort söktryck till de flesta av de tjänster vi utannonserar, vilket känns väldigt roligt. ●

Malin Albonius, HR-chef på HEMAB.

Nya tjänster för en hållbar framtid

Utvecklingsavdelningen har fått tillskott av nya tjänster, för att möta de nya förutsättningarna i branschen. En som har klivit in i en sådan tjänst är Verksamhets- och affärsutvecklaren Mikael Wiklund. Ett stort fokus har under hans första tid på HEMAB legat på kompetensförsörjning och hur vi ska både vara och förbli en attraktiv arbetsgivare.

HEMABS VERKSAMHET ska rustas för en framtid som på flera sätt redan är här. Det handlar bland annat om att anpassa oss till moderna tekniska önskemål från en ny generation kunder, men även om nya lagar och direktiv utifrån exempelvis miljömål eller säkerhet. Nya utmaningar som kräver nya kompetenser. Utvecklingsavdelningen har identifierat ett par förbättringsområden för hur vi ska fortsätta locka till oss personal och få dem att stanna kvar.

– Det är bland annat viktigt att vi har en struktur för hur vi tar emot ny personal. Det finns på många sätt möjlighet att forma sin egen tjänst och roll här på HEMAB – men överlämningar och tjänstens olika huvudmål måste vara tydliga. På så sätt fyller vi funktioner med personer istället för att vi anställer personer som får funktioner, säger Mikael.

Energimyndigheten har flaggat för att branschen är i behov av 8 000 ingenjörer och tekniker under de närmsta åren. Sverige är i ett läge där alldeles för få utbildar sig inom yrken där nationella behov kommer att finnas under mycket lång tid framöver. – Det skapas behov av nya sorters kompetenser hela tiden. Det är därför rätt att HEMAB ställer om till att ha större fokus på strategi och innovation. Inte enbart för att kunna identifiera våra interna omställningsbehov – utan också för att kunna bidra till större branschlösningar istället för att stå bredvid som passiva åskådare, konstaterar Mikael.

Täta samarbeten med utbildningar

Under 2022 har HEMAB satsat på att nå många olika åldersgrupper och förändra förutfattade meningar om våra olika verksamheter. Ett viktigt samarbete vi har är tillsammans med Heta Utbildningar i Härnösand och Umeå universitet för att studenter ska göra sin praktik på HEMAB. Något som går att utveckla ytterligare enligt Mikael:

– Låt säga att vi låter en befintlig anställd arbeta halvtid och studera halvtid med det statliga omställningsstudiestödet från CSN för att höja sin kompetens. En praktikant kan då vara hos oss på halvtid, få arbetslivserfarenhet och kanske till och med vara med och forma en framtida anställning hos oss – detta utan extra kostnad för HEMAB. Det är verkligen win-win-win.

» Det finns på många sätt möjlighet att forma sin egen tjänst och roll här på HEMAB «

Mikael lyfter även vinsterna av att nå längre ner i åldrarna för att tidigare väcka intresset för våra yrkesområden. Sedan flera år har vi ett skolprogram i samarbete med Technichus där de yngsta barnen från förskoleklass till årskurs 6 lär sig mer om våra verksamheter. Ett samarbete som kommer att fördjupas ytterligare, men Mikael vill också gärna se att mer krut läggs på tonåringarna.

Mikael Wiklund, Verksamhets- och affärsutvecklare på HEMAB.

– Vi behöver ta emot fler PRAO-elever. I nian har vi en tydlig brytpunkt då elever väljer gymnasieutbildning. Där måste vi redan ha fångat deras intresse av man konkret vill jobba med i framtiden. Annars riskerar vi att vara för sent ute. Som avslutning vill Mikael trycka just på vikten av att allmänheten informeras om det stora spektrum HEMAB rör sig över.

– Det finns en ganska "gubbig" bild av HEMAB, så vi behöver berätta ännu mer om allt fantastiskt vi gör, exempelvis vårt jämställdhetsarbete och alla möjligheter som finns här. När jag träffar branschkollegor kan de inte förstå hur vi med bara 25 000 invånare i kommunen kan ha en så bred, stark verksamhet. I det pågående utvecklingsarbetet får vi inte glömma bort att känna stor stolthet över det vi åstadkommer i och för Härnösand redan idag, avslutar Mikael. ●

Vindkraftpengarna fyller tio år!

I år har vi delat ut vindkraftpengar som bidrag till satsningar på natur och friluftsliv i Härnösands kommun i ett decennium. Många är de föreningar och organisationer som fått tillskott i projektkassan och vi hoppas att många fler tar chansen att söka bidrag. För att fira de första 10 åren av vindkraftpengar vill vi lyfta några av de projekt som har möjliggjorts med hjälp av dem.

Några exempel

Den allra första satsningen som gjordes 2012 var en pulkabacke i anslutning till Vårdkasens alpina anläggning. Placeringen av pulkabacken i direkt anslutning av klubbstugan gör den till ett perfekt komplement för barnfamiljer med barn i olika åldrar.

2015 gick bidragen bland annat till ny skyltning av spår och trail-leder på Vårdkasen, anpassning av Vårdkasvägen för backtävlingar samt bidrag till bygge av dusch, toaletter och omklädningsrum på toppen av Vårdkasberget.

2018 byggdes en balansbana och grillplats i anslutning till klubbstugan på Vårdkasen. Förfrågan kom från Orienteringsklubben, men ytan är självklart öppen för alla att använda.

2020 fick ett flertal föreningar bidrag till satsningar runt om i kommunen. Bland annat upprustning av en badplats i Utansjö, underhåll på Fällestugan, en utescen i Häggdånger och belysning vid toppstugan på Hultomsberget. 2020 byggdes även Härnö Trail Kidz, som beviljades vindkraftpengar 2019.

2021 fick vi in inte mindre än 30 ansökningar och några av de projekt som fick bidrag var en handikappanpassad brygga vid Värptjärn, en naturnära stig vid Judeån och bänkar och grillplatser på Vårdkasen. I rutan här intill kan du se alla projekt som beviljats pengar genom åren.

Välkommen med er ansökan!

Poängen med de projekt som får vindkraftpengar är att många ska få glädje av dem. Det är glädjande att intresset för vindkraftpengar är så stort och att så många på olika sätt brinner för att utveckla vår hembygd. Vi hoppas på många fler spännande ansökningar under kommande år!

Tillhör du en förening eller organisation som har en idé som skulle vara till glädje för många? ●

Sista ansökningsdag för vindkraftpengar är den 31 mars varje år. Ansökan lämnas in via vår webbsida: www.hemab.se/vindkraftpengar.

Bakgrund vindkraftpengar

2012 byggde vi två vindkraftverk på Solumsklinten respektive Bräntberget. I samband med det fattades beslut om att avsätta pengar till satsningar på natur- och friluftsliv i området.

Avsättningen består av upp till 1 procent av investeringen samt 1 procent av de årliga bruttointäkterna.

Det ursprungliga syftet var att de avsatta pengarna skulle bidra till satsningar som ökar attraktionsvärdet, stimulera och höja kvalitén på det rörliga friluftslivet, idrott- och naturupplevelser samt rekreation och turism i området kring Vårdkasen. Tanken var även att värna området som destination och besöksmål för härnösandsbor och andra besökare.

När vi byggde ytterligare två vindkraftverk på Spjutåsberget utökades området som kunde ta del av vindkraftpengar till att gälla hela kommunen.

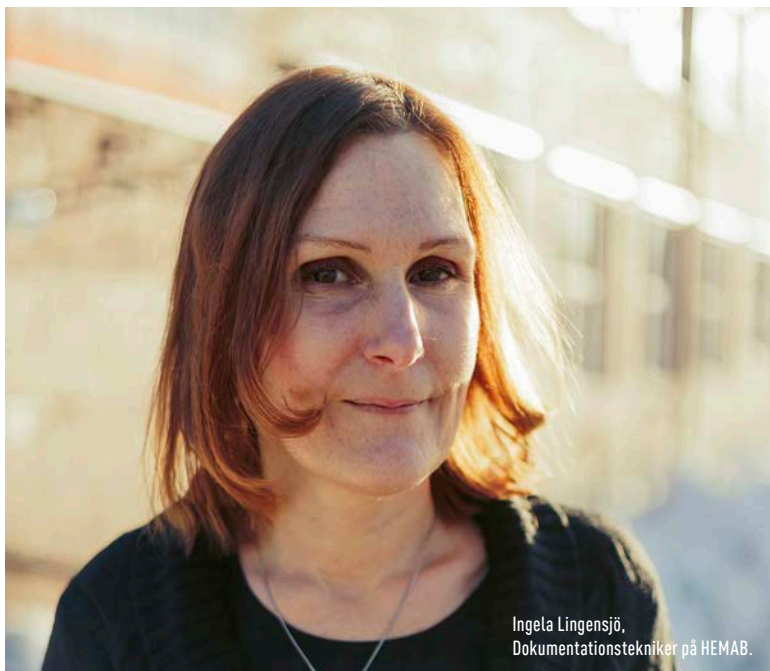
Samtliga projekt som beviljats vindkraftpengar genom åren

- Pulkabacke på Vårdkasen
- Vägbelysning på Vårdkasens nedre del
- Märkning av cykelleder på Vårdkasen
- Inhägnad hundlekpark vid Brukshundsklubben
- Iordningsställande av vägtrumma och vägvägsnitt för motorsport
- Stuga med omklädnings och dusch-utrymmen på Vårdkasen
- Skyltprogram för Vårdkasen inklusive skyltning av boulders för bouldering
- Downhillbana för mountainbike
- Härnö Trail kidz – äventyrsbana för stora och små barn
- Upprustning av badplats Utansjö
- Torsdagsseglingar för ungdomar
- Upprustning och renovering av badplats Gussjö
- Vandringssled till vindskydd med grillplats vid Veggjön
- Belysning toppstuga Hultomsberget
- Underhållsinsatser Fällestugan
- Revidering av orienteringskartor
- Utveckling och reparationer av området Värptjärn
- Utescen och mötesplats Häggdånger
- Bänkar och grillplatser
- Äventyrsbana och utegym på Hemsön
- Jolle till Härnösands segelsällskap
- Naturnära stig i Judeby längs Judeån
- Sommaraktiviteter för barn i Säbrå
- Ny handikappanpassad flytbrygga i Värptjärn
- Grillplats och bod i Häggdånger
- Vinterled och dass på Vårdkasen
- Iordningsställande av cykelleder inklusive elcykelled på Härnön
- Sittplatser och trappa i slutningen mot bågskytteplan och stadion på Vårdkasen
- Utomhusskåp för hjärtstartare på Vårdkasen
- Utegym vid Utansjögården
- Uppsättning av bultar för tillgängliggörande av utomhusklättring
- Mountainbike-bana Ramsås
- Färdigställande av brygga vid Värptjärn
- Vandringssleder i Häggsjö

Ingela tillbaka på HEMAB i ny roll

En bakgrund som IT-tekniker, med många års erfarenhet av arbete inom elnät och ett stort intresse för elnätsbranschen. Rollen som dokumentationstekniker är perfekt för Ingela Lingensjö. Ett jobb som i mångt och mycket lägger grunden för hur vi förvaltar och planerar driften av elnätet.

Ingela Lingensjö,
Dokumentationstekniker på HEMAB.

INGELAS ARBETSDAGAR är fullspäckade av kartor, scheman och strukturer. All hennes tid går åt till att skapa så goda förutsättningar som möjligt för Härnösands Elnät att uppfylla de krav och behov som finns, samt att skapa goda underlag för beslutsfattande.

– Det jag gör i min yrkesroll är enkelt uttryckt att lägga in all information om vårt elnät i kartor och scheman. Jag justerar och renritar slutdokumentationen, lägger in tekniska specifikationer och värden knutna till våra anläggningar, strukturerar upp och sorterar in där det hör hemma.

Ett väldokumenterat elnät utgör ett bra beslutsunderlag och ger bättre förutsättningar för mer effektivt underhåll och drift av elnätet.

– Dokumentation är en central del i planeringen för drift, underhåll och felavhjälpning, konstaterar Ingela. Med bra dokumentation kan vi fatta bättre beslut och dessutom sparar vi tid för både oss och våra kunder vid avbrott då vi snabbare får en överblick över vilka åtgärder som behöver vidtas.

Tillbaka på HEMAB

Ingela jobbade tidigare som Mät-service-chef på HEMAB, men slutade för några år sedan för att söka sig andra utmaningar. Nu är hon sedan augusti 2022 tillbaka på HEMAB. För Ingela är det stora intresset för elnäts-

branschen en av de saker som har styrt hennes steg tillbaka till HEMAB.

– Det här är en fantastiskt rolig yrkesroll och HEMAB är ett litet bolag som har lokala kunder, vilket jag uppskattar.

Här gäller även frihet under ansvar, vilket passar mig bra. Jag känner att jag har fullt förtroende från min chef att lägga upp mitt arbete som det passar och blir bäst. Då trivs jag. Sedan är det såklart trevligt att diskutera branschfrågor med kollegor, säger Ingela och ler.

Stora möjligheter att effektivisera

Utvecklingen och komplexiteten i branschen, med nya lagkrav, regelverk och förordningar att följa kan ses som komplicerat och svårt, men för Ingela är det snarare en lockande utmaning.

– Det i kombination med att det aldrig står stilla i den här branschen, säger hon. Att dessutom få jobba på ett mindre bolag, med de utmaningar det innebär jämfört med de stora bolagen, är också något som jag tycker är roligt.

Ingela ser stora möjligheter att effektivisera arbetet med elnätet genom just dokumentationssystemen. Bättre arbetsflöden och processer sparar tid och resurser, vilket även gynnar personalen.

– Självklart är det viktigt att allt blir rätt och att vi har koll på allt för att elnätet rent tekniskt ska fungera. Men en annan

effekt av jobbet blir också att jag bidrar till att stärka säkerheten i mina kollegors arbetsmiljö och det känns såklart också superviktigt.

Nya tider ger nya utmaningar

Vi har ett fint elnät att drifva i Härnösand, men utöver det finns det nya utmaningar som numera måste vägas in. Cybersäkerhet, terrorism och en gemensam europeisk elmarknad är faktorer som påverkar jobbet även för en dokumentationstekniker på ett litet kommunalt bolag i Västernorrland. Och den tekniska utvecklingen ställer också nya krav på elnätet.

– Allt fler skaffar elbil och vill kunna ladda hemma till exempel. Och sedan ett par år tillbaka ser vi även en allt större efterfrågan från främst privatpersoner som vill installera solceller, berättar Ingela. Det måste vi också väga in.

I takt med att projekten ökar i antal så ökar även kraven på såväl själva elnätet som dokumentationen.

– Det finns och kommer att finnas ett ökat behov av både effekt och energi. Det är svårt att dimensionera och vara säker på att vi kan möta samhällets framtida behov. Var behöver vi förstärka? Var behöver vi bygga om? Dokumentation är en dold, men mycket viktig del för att kunna hålla oss så aktuella som det är möjligt, avslutar Ingela. ●

Daniel sparar tid och pengar med specialkunskaper

Vattnet rinner ur kranen och spillvattnet tas om hand och renas. Visst känns det tryggt? Det tycker vi också. Med vår kunniga personal vid sparkarna kan vi vara tryggt förvissade om att driften fungerar som den ska vid våra vattenverk och reningsverk. Något man kanske inte tänker på är hur komplicerade de system är som finns bakom fasaderna. Men det har Daniel Johansson full koll på.

DANIEL HAR TITELN DRIFTINGENJÖR, men Automationsingenjör är egentligen mer korrekt. Medan en drifteningenjör jobbar med just driftfrågor i första hand, så sköter en automationsingenjör de styrsystem och den teknik som ligger bakom processerna. Och det är det Daniel gör. Han installerar, programmerar och driftsätter styrsystem i våra vattenverk och reningsverk. Något han har gjort de senaste 15 åren på HEMAB.

– När jag började för 15 år sedan fanns det inte lika mycket energispartänk som det gör idag. Då var vi en särskild grupp som lyfte frågan, medan det idag är invävt i det dagliga arbetet, det är väl den stora skillnaden, konstaterar Daniel.

Viktig kunskap sparar tid och pengar

Kunskapen som Daniel innehar är kanske inte unik, men dock ovanlig. Totalt finns det cirka 18 300 automationsingenjörer anställda i Sverige, men alla har inte kombinationen av kunskap kring PLC-programmering* och el som Daniel har.

– Större delen av mina dagar går åt till programmering och felsökning i systemen, men eftersom jag även har kunskap om industri-el och styrning så kommer jag även in på och kan lösa frågor på det området. Sedan hoppar jag självklart in och bistår i själva driften med rengöringar och annat också när det behövs, berättar han.

Utan Daniels kunskaper skulle justeringarna i våra verks processer ta betydligt längre tid. Istället för att invänta en konsult som förutom att ta bra betalt även kan dröja flera månader, kan Daniel gå in och implementera förändringarna i praktiken direkt.

– Det går ju såklart fortare och blir mer effektivt när vi själva kan testa förbättrings-idéer direkt. Vi kan även åtgärda fel och göra justeringar själva, vilket gör att vi kan optimera driften hela tiden, berättar han.

Från pappersfabrik till energibolag

Daniel startade sin karriär på pappersmassafabriken i Husum. Det är inte så vanligt att som automationsingenjör gå från industri till kommunalägt

bolag, men kärleken visade sig bo i Härnösand, så då gick flyttlasset hit från Örnsköldsvik.

– Mycket är fortfarande relativt likt efter 15 år på det här jobbet, men programmen är nyare och utrustningen har ändrats och moderniserats såklart. Allt är alltså nytt och förbättrat men ändå likadant, konstaterar Daniel. Utmaningen framåt kommer vara att byta ut nuvarande system som börjar bli gamla och inte klarar av den nya tekniken. Men alla i personalen här gör ett jättebra jobb, så det är inget som direkt bekystrar mig, avslutar han. ●

» När jag började för 15 år sedan fanns det inte lika mycket energispartänk som det gör idag «

* PLC står för Programmable logic controller, eller Programmerbar logisk

Med uppdrag att förtydliga och förklara

Hur funkar biogasanläggningen, var vädersäkrar vi elnätet, varför får vi vattenläckor, sponsring, ändrade körturer, organisationsförändringar, annonser, reklamfilmer...

Jobbet som kommunikatör på HEMAB är minst sagt varierande. Och 2022 var definitivt inget undantag.

I 89 nyhetsartiklar på hemab.se och drygt 200 inlägg i sociala medier har kommunikatörerna på HEMAB under 2022 försökt att förklara alltifrån komplicerade produktionsprocesser till hur du undviker matsvinn.

– Ett av våra grunduppdrag är just att försöka göra det obegripliga begripligt och det svåra lätt att förstå, säger Fredrik Olsson, chef för avdelningen Kund och marknad där Kommunikation ingår.

I demokratis tjänst

Magdalena Åkerros har arbetat i tio år på HEMAB i rollen som Kommunikatör och i början av 2022 fick hon en ny kollega i Henrik Skanfors. Tillsammans med Fredrik Olsson utgör de den tre personer

» Alla medborgare i Härnösand ska kunna ta till sig vad vi gör på HEMAB eftersom vi ägs gemensamt. Det är en demokratifråga «

starka kommunikationsavdelningen på HEMAB.

– Det är ett väldigt stimulerande jobb. Vi gör det mesta själva, från texter och foto till webb och layout, så det är ett varierande och roligt arbete, säger Magdalena. Det känns dessutom viktigt. Alla medborgare i Härnösand ska kunna ta till sig vad vi gör på HEMAB eftersom vi ägs gemensamt. Det är en demokratifråga.

För Henrik Skanfors har det första året på HEMAB dels handlat om att sätta sig in i och förstå verksamheten men också att utveckla sätten att kommunicera på.

– Jag kom till en väl fungerande avdelning och verksamhet men det finns alltid utrymme att göra förbättringar, säger Henrik. Ett exempel på det är "Inblick"

som är en del av vår externa webbsida där vi på ett unikt sätt visar full transparens i olika händelser, såsom spillvattenläckaget i Nattviken och vår organisationsförändring.

Tydliga mål och ambitioner

HEMABs kommunikatörer arbetar utifrån en årsplanering där kommunikationsinsatserna har till syfte att stötta den övriga verksamheten och de målsättningar som finns fastställda. Det kan handla om alltifrån att öka kundernas kunskapsnivå inom ett visst område eller uppfyllnad av rena försäljningsmål.

– Vi är en viktig del av HEMABs hållbarhetsarbete, säger Fredrik Olsson. För att HEMAB ska klara de högt ställda mål som finns för verksamheten behöver vi våra kunders hjälp och för att vi ska få den hjälpen behöver kunderna veta hur de ska göra för att agera klimatsmart. Kan vi dessutom sprida positiva budskap från det arbete vi gör, ökar vi attraktionskraften för Härnösand vilket i slutändan gynnar alla som bor och verkar här. ●

Från Västerås via Melbourne till Härnösand och HEMAB

Anders Karlsson är ett lysande exempel på tunga rekryteringar vi gjorde under 2022 – och hur viktig roll HEMAB spelar i att locka till sig och behålla kompetens i kommunen. Från födelseorten Falun och uppväxten i Lindesberg – via KTH, Melbourne och kärnbränsle-tillverkning i Västerås – för att till slut landa i rollen som Produktionschef på HEMAB i Härnösand.

Anders Karlsson,
Produktionschef på HEMAB.

NY PERSONAL MED NYA perspektiv kan ibland hjälpa företag ur gamla hjulspår som hindrat dem att ta följsamma steg med omvärlden. Rekryteringen av Anders Karlsson, som är vår nya Produktionschef, är ett sådant exempel. En civilingenjör som tillsammans med sin familj sökte ett annat liv i Norrland.

Lång och bred erfarenhet

Anders är född i Falun, men ”hemma” är Lindesberg där han växte upp. Därefter blev det civilingenjörsexamen i maskinteknik på KTH följt av ett halvår i Melbourne. Tillbaka i Sverige arbetade han fem år på Atlas Copco i Fagersta och en kortare tid på ABB för att sedan börja på Westinghouse i Västerås – vilket skulle bli en långvarig relation.

– Det är en bransch med mycket höga krav på säkerhet och spårbarhet. Jag blev kvar där i 15 år och hade många roller inom bränslefabriken. Det var en jättebra arbetsgivare, men jag kände att det var dags för något nytt, säger Anders.

Med sikte mot Härnösand

Anders fru kommer ursprungligen från Härnösand, och tillsammans med deras två barn har de spenderat mycket tid här uppe i deras sommarstuga. 2021 bestämde de sig för att flyttlasset skulle gå norrut.

– Beslutet växte fram över tid. Vi har mycket släkt här uppe och skulle vi flytta ville vi ta steget innan barnen hade blivit för rotade och vi såg flera fördelar med Härnösand. Det känns som om vi har fått en enklare, mer praktisk vardag nu. Bara en sådan sak att vi fick åka 40 minuter till barnens ridning förut!

Väl på plats fick Anders fru, som är specialpedagog, snabbt en anställning. Själv inväntade han en lämplig tjänst utifrån sin utbildning och med tjänsten på HEMAB föll den sista pusselbiten på plats.

Efter ett knappt år på HEMAB kan han nyansera den mediala bilden av företaget.

– Jag trivs bra och blev väl mottagen när jag började. Ibland kunde man märka av spänningarna och visst finns det frågor kvar – men jag tycker är ett annat lugn nu och vi fortsätter att arbeta framåt.

Personalens säkerhet en hjärtefråga

Ett område han har lagt stort fokus på är säkerhetskultur och arbetsmiljöfrågor.

– Det är en utgångspunkt för allt vi gör i produktionen. Vi har alltid tid att arbeta säkert, och de händelser eller förbättringsförslag vi har ska vi hantera med kvalitet och kort hanteringstid. Det ska tydligt framgå hur högt vi som arbetsgivare faktiskt värdesätter säkerheten för våra medarbetare, säger Anders.

På frågan hur han skulle beskriva HEMAB som företag för någon som funderar på att söka sig hit så vill han lyfta något som även andra nyrekryteringar har vittnat om – det finns frihet och utrymme att forma sin tjänst.

– Den platta organisationen gör att man råder över sin position i större utsträckning i jämförelse med till exempel ett globalt företag. Man äger frågor på ett annat sätt och har en större frihet. När jag behöver ta saker med VD eller andra kollegor är det i princip bara att gå och knacka på dörren och ta det direkt. Det är ju ganska häftigt med korta beslutsvägar.

Tydliga rutiner för informationsflöde och krishantering

Under närmsta tiden kommer Anders bland annat ha fokus på krishantering och att standardisera ärendehantering mellan produktion och Kundservice.

– Det ska finnas tydliga rutiner och smartare teknik för ärenden. Ingen ska behöva jaga runt i verksamheten för att få svar på till exempel en kundfråga. Vi siktar på att förstärka övningsverksamheten och samarbetet med kommunen ytterligare under 2023. Tillsammans ska vi i så hög grad som möjligt trygga leveranserna till invånarna. Något som känns än mer viktigt nu i ett skakigt Europa, avslutar han. ●

AVKASTNING MEN LÅGA TAXOR – EN UTMANANDE EKVATION

Jonas Nyberg, Affärsservicechef på HEMAB.

Ett stabilt resultat med 3 procents avkastning på de totala tillgångarna – så är det ekonomiska målet för HEMAB formulerat.

I KOMBINATION MED avkastningskravet ska vi även hålla låga taxor och verka för det som är hållbart för Härnösand. – Det är ett tufft och offensivt mål som kräver ett aktivt arbete med kostnader och effektivitet, säger Jonas Nyberg, Affärsservicechef.

I de totala tillgångarna räknas de investeringar bolaget gjort och det är en investeringstung verksamhet som HEMAB bedriver. Biogasanläggning, kolfilter, vindkraftverk plus alla reinvesteringar, för att nämna några exempel, blir sammantaget en ansevärd mängd pengar som avkastningskravet baseras på. Och som en ytterligare faktor finns alltså målsättningen att hålla taxor och avgifter så låga som möjligt vilket gör ekvationen utmanande.

– Det allra enklaste för oss vore att höja taxorna rejält för att täcka både ökade kostnader och krav på avkastning, säger

Nyberg. Men det vore inte gynnsamt för vare sig Härnösand som tillväxtort eller för den enskilde medborgaren så därför behöver vi hela tiden arbeta med effektiviseringar och förbättringar, samtidigt som vi breddar intäktbasen med andra delar.

Utlandsaffärer bidrar till resultatet

Det mest iögonfallande exemplet på andra intäkter har under senare tid varit de utlandsaffärer HEMAB bedriver vad gäller asbest och annat material.

– Vi har så klart mötts av många frågor kopplat till det, men vi känner oss trygga med dessa affärer, säger Nyberg. Dels är vi bra på hanteringen och dels skapar vårt mottagande både sysselsättning men också möjlighet till returtransporter som andra mindre företag kan nyttja vilket i slutändan gynnar hela regionen. De pengar vi får in gör också att vi kan hålla

taxorna nere vilket jag tror att de allra flesta uppskattar, säger Jonas Nyberg.

En utmanande höst

Under den senare delen av hösten 2022 brottades många kunder med höga fakturor kopplade till de rekordartade elpriserna och här bestämde sig HEMAB för en generös linje.

– Vi kunde snabbt konstatera att många kunder skulle få problem att betala sina elräkningar till följd av så väl de skenande elpriserna som den generella kostnadsökningen i samhället, säger Jonas. Därför införde vi räntefria avbetalningar och generösare bedömningar samtidigt som vi gjorde ansökningsförfarandet kring detta enklare via ett formulär på vår webbsida. Det är ingen universallösning på problemet, men om vi tillfälligtvis kan lätta på bördan för våra kunder vill vi göra det. ●

Vad är utsläppsrätter och hur fungerar handeln?

Fram till 2030 har EU som mål att unionens totala utsläpp av koldioxid ska minska med 2,2 procent per år. Ett viktigt styrmedel i den kampen är att industrier behöver tillstånd för sina utsläpp – något som kallas för *utsläppsrätter*.

En rätt motsvarar ett ton koldioxidutsläpp, och antalet utsläppsrätter som görs tillgängliga per år bestäms utifrån vad som ryms inom målet man har om en total minskning av utsläpp för hela EU. Den gränsen kallas *utsläppstaket*.

EU auktionerar ut dessa rättigheter samt tilldelar dem gratis till företag baserat på vissa kriterier – till exempel för att motverka så kallat koldioxidläckage vilket uppstår när fabriker inom tillverkningsindustrin flyttas utanför EUs gränser.

Då utsläppsmängden för ett företag kan variera över tid kan man behöva införskaffa fler utsläppsrätter än de man redan har – eller tvärtom så kanske man släpper ut mindre koldioxid än planerat och har för då många utsläppsrätter. Därför finns möjligheten till handel med dessa. Företag kan köpa och sälja utsläppsrätter direkt mellan varandra men oftast tar man hjälp av en mäklare. Priset sätts utifrån marknaden – alltså tillgång och efterfrågan.

Som du kan se i de ekonomiska rapporterna här i Hållbarhetsredovisningen säljer även vi på HEMAB utsläppsrätter vi inte behöver. Det är själva moroten i systemet – att det inte bara är klimatsmart utan också ekonomiskt fördelaktigt för företagen att minska sina koldioxidutsläpp.

ELPRODUKTION OCH DEN EUROPEISKA ELMARKNADEN

Elmarknaden är en komplicerad historia med många faktorer som påverkar så väl produktion som pris. Vi ska försöka reda ut hur det fungerar och hänger ihop i såväl Europa som i Sverige.

ÄVEN OM EL KAN HANDLAS som andra råvaror, så kan el, än så länge, inte lagras i stora volymer till ett rimligt pris, vilket innebär att elen måste produceras i samma ögonblick som den används.

Elproduktion – energi och effekt

Skillnader i utbud och efterfrågan kan alltså inte hanteras genom att man sätter in eller tar ut från ett lager, vilket är möjligt med andra varor. Därför måste man skilja mellan energi och effekt, det vill säga hur mycket el som kan produceras över en tidsperiod, respektive hur mycket el som kan produceras eller vara tillgängligt i varje givet ögonblick. Därför är elpriset en extrem färskvara som är beroende av förutsättningarna vid varje givet tillfälle.

En europeisk marknad

I princip har vi idag en europeisk marknad för el, där elnäten är ihopkopplade och elen kan flöda över nationsgränser.

Sverige och Europa har avreglerade elmarknader och el handlas under fri konkurrens. Det råder alltså ingen skillnad på handel mellan elområden inom Sverige och handel mellan till exempel Sveriges sydligaste elområde och ett land som Tyskland. Det viktiga här är att priset i ett elområde påverkas av buden i de områden som elområdet sitter ihop med, där också överföringskapaciteten påverkar.

Det påverkar elpriset

Elpriset styrs av tillgång och efterfrågan på el, inom Sverige och även i de länder som är sammankopplade med den svenska elmarknaden. Priset

påverkas också av elnätets förmåga att transportera el inom Sverige och mellan länderna.

El från vatten- och vindkraftsproduktion i norra Sverige kan ibland inte föras ner i tillräcklig mängd till södra Sverige för att möta efterfrågan. Därför får södra Sverige i stor utsträckning ett gemensamt elpris med våra grannländer i söder, där priset ofta är högre.

»Sverige och Europa har avreglerade elmarknader och el handlas under fri konkurrens«

Skulle Sverige få lägre elpriser om vi klippte förbindelsen med Europa?

Högst tillfälligt är det enkla svaret. I ett längre perspektiv skulle det innebära att vi skulle behöva bygga en överkapacitet för att klara alla situationer själva, vilket är en dyrare lösning samhällsekonomiskt.

I och med den nya elmarknadsförordningen från 2019 infördes ett uttryckligt krav på systemoperatörerna som innebär att länderna, med hänsyn taget till driftsäkerheten, inte får begränsa överföringskapaciteten till andra EU-länder med vilka vi har överföringsförbindelser. Sveriges är således bunden att vara en del av den europeiska elmarknaden. Konkret innebär det att Sverige kan exportera el vid överskott och importera vid tillfällen då vi behöver det.

Så fungerar det i Sverige

Nu reder vi ut hur det fungerar inom Sveriges gränser och börjar med att

förklara begreppet Elområde.

I drygt tio år har vi haft fyra elområden i Sverige som vid olika tillfällen kan ha sitt eget elpris. Poängen med införande av elområden var att de ska stimulera till investeringar i ny elproduktion där det finns ett underskott på el. Det skulle också tydliggöra var elnäten behöver förstärkas för att kunna föra över mer el inom Sverige.

Sedan elområdena infördes i Sverige har vi haft ett överskott på el i de två norra elområdena – Luleå och Sundsvall – och underskott på el i de båda södra områdena – Stockholm och Malmö. Det har resulterat i prisskillnader mellan norra och södra Sverige, dock inte tidigare i den utsträckning som under 2022. Då har vi kunnat se stora skillnader i priser inom landet, eftersom vi även påverkas av omvärldens prisökningar. Utvecklingen är likartad på flera håll i världen och den stora orsaken är prisutvecklingen på kol, olja och naturgas.

El och elnät i Sverige

I Sverige ligger huvudansvaret för att få elsystemet att fungera på det statliga affärsverket *Svenska kraftnät (Svk)*. Mycket förenklat ligger det i deras uppdrag; dels att säkerställa balans mellan inmatning och uttag av el i nätet, och dels att säkerställa att nätet fungerar på ett driftsäkert sätt.

Överföringen av el sker via elnätet, vilket delas in i tre delar med olika spänningsnivåer: stamnät, regionnät och lokalnät. Spänningsnivån är av betydelse för hur lång sträcka som elen ska transporteras då detta reducerar förlusterna. Lägst är spänningen i lokalnäten, medan den är högst i

» Elpriset styrs av tillgång och efterfrågan på el inom Sverige och även i de länder som är sammankopplade med den svenska elmarknaden «

stamnätet. Tjänsterna för att upprätthålla driften av nätet finansieras via nättarifferna.

För att hela landet ska kunna dra nytta av den storskaliga elproduktionen, till exempel vattenkraften i norra Sverige, måste elen transporteras långa sträckor. Men eftersom Svk har begränsat överföringskapaciteten inom landet som en följd av driftsäkerhetsproblem, så finns det inte möjlighet att tillföra mer el den vägen. Genom att södra Sverige är sammankopplat med Danmark, Tyskland och Polen så finns det istället möjlighet att importera kraft därifrån.

Därför skiljer priset mellan norra och södra Sverige

Snabba förändringar har skett på produktionssidan i Sverige. Å ena sidan har vi haft en mycket snabb utbyggnad av vindkraften, framför allt i den norra delen av landet.

Å andra sidan har relativt mycket elproduktion i södra Sverige avvecklats. Till detta har handelskapaciteten med våra grannländer och kontinenten ökat under senare år. Det har inneburit att vi har fått en utveckling där vi i södra delen av landet har fått priser som bestäms mer av de kontinentala priserna och ett nordligt område där priserna mer bestäms av tillgång av vatten- och vindkraft.

Ett driftsäkert elnät i Härnösands kommun

I Härnösands kommun är det HEMABs dotterbolag HEAB – Härnösand Elnät AB – som driver och underhåller det lokala elnätet. Vi producerar även el vid vårt kraftvärmeverk och i våra vindkraftverk, som tillsammans täcker ungefär 30 procent av Härnösands kommuns totala elbehov. Sammantaget gör det att vi bidrar till ökad leveranssäkerhet och ett stabilt och säkert elnät i Härnösands kommun. ●

Det här kan du göra för att vara mer energieffektiv

Det finns många sätt att energieffektivisera. Det viktigaste du kan göra är att fundera över vad du använder el till. Se sedan till att använda el till det du faktiskt uppskattar och har nytta av, och välj bort resten.

- En LED-lampa använder bara 20 procent av den energi en vanlig glödlampa behöver. Har du LED-lampor hemma ska du inte använda timer. Den drar nämligen mer el än vad lampan gör.

- Det är skillnad på hur energieffektiva vitvaror är. Det är därför viktigt att se över det när du behöver köpa nya. En ny kyl eller frys behöver cirka 80 procent mindre el än en 15 år gammal.
- Att diska i diskmaskin istället för under rinnande vatten sparar både energi och vatten. De flesta elektronikprylar har blivit energieffektivare med åren. Dock inte de senaste spelkonsolerna (Playstation, Xbox etc).

Fler tips och möjligheter om energieffektivisering kan du ta del av på Energimyndighetens hemsida:
www.energimyndigheten.se/energieffektivisering

Jens Albonius,
Chef Digital utveckling på HEMAB.

Digital utveckling i samhällets tjänst

I HEMABs planer för digital utveckling finns bland annat möjlighet för kunder att ha större insyn i sin elförbrukning och en spännande framtid där miljoner datapunkter samlas in från hela samhället via smarta sensorer. Men implementeringen av ny teknik ska ske klokt och varsamt.

2022 KLEV JENS ALBONIUS in i rollen som Chef för Digital utveckling på HEMAB. En fullmatad uppgift – så även denna förmiddag då vi möts för ett samtal om vilka tekniska framsteg som gjorts på HEMAB under året. Han beskriver arbetet som fokuserat och intensivt – men samtidigt tålamodskrävande där digitala innovationer inte får införas under stress.

– Det finns många potentiella utvecklingsområden i vår verksamhet, men vi kan inte och ska inte göra allt på en gång. Man kan säga att vi på många sätt har krattat manegen under 2022 och tar små steg i taget med fokus på kvalitet.

Sensorer kan öppna upp för helt nya möjligheter

Det projekt som Jens tar upp först är dock inget litet steg utan snarare något som kan kallas för ett rejält och ambitiöst kliv. Ett omfattande samarbetsavtal med Härnösands kommun för digital utveckling som snart är i hamn under vilket man tillsammans ska verka för en förbättrad infrastruktur och nya tjänster.

– Det digitala gaturummet med karttjänster och mätdata är ett exempel där bland annat nya sensorer ska mäta snödjup för att effektivisera snöröjningen. Liknande användning av sensorer skulle även kunna berätta för dig hur många som just nu är i skidspåret eller aktuell temperatur vid olika badplatser innan du lämnar hemmet, berättar Jens.

Ju större datamängd – desto större insikt

Han målar upp ett scenario där vi primärt löser enstaka problem eller effektiviserar vissa processer genom sådan datainsamling – och långsiktigt bygger upp ett omfattande system där stora mängder information samlas in och kan ställas i relation till varandra genom bland annat automatiska, smarta uträkningar.

– Ett sådant här system som är välintegrerat i samhället kommer ge oss otroliga möjligheter. Det gör i förlängningen att vi kan vara proaktiva i betydligt högre utsträckning. För HEMABs del skulle det till exempel kunna möjliggöra att vi kan förutse komplicerade driftstörningar långt innan de händer.

Framtiden ska mötas med ödmjukhet och följsamhet

I och med att samhället runt omkring oss förändras behöver vi vara flexibla och hitta nya bättre lösningar.

– Var skulle vi ha varit om vi exempelvis inte hade följt med i övergången till bankgiro och bara accepterat kontantbetalningar idag? Genom att acceptera utvecklingen och steg för steg väva in den i verksamheten blir vi bredare och kan tillfredsställa fler kunders olika behov – det gör också att vi undviker att i panik behöva ta fram nödlösningar när ett utdött system tas bort.

Men Jens är ödmjuk inför det faktum att allt är föränderligt. Och att allt vi planerar idag kommer se helt annorlunda ut om 30 år.

– För mig är det viktigt att inte satsa på det fräna och flashiga – utan att alltid utgå från den hållbara nyttan för människan och miljön. Om man i framtiden ser HEMAB som en självklar innovatör och distributör av den här typen av lösningar, då kommer jag känna att vi verkligen lyckades, avslutar han. ●

EN NY BALANLÄGGNING MED SIKTE PÅ FRAMTIDEN

Våren 2020 eldhärjades HEMABs anläggning på Jaktstigen i Härnösand. Den dåvarande balanläggningens lagerlokal totalförstördes och en viktig kugge i återvinningsarbetet gick i stå. Men inget ont som inte har något gott med sig. 2021 påbörjades bygget av den nya anläggningen och nästan exakt två år efter branden kunde invigningen av en mer effektiv och säker balanläggning äga rum.

BALANLÄGGNINGEN GÅR NOG de flesta förbi utan att veta vad det är. Men här handlar det om att förbättra, förenkla och effektivisera transporter av återvunnet avfall

– Här kan vi pressa material till kompakta, mer lätthanterliga balar har både miljömässiga och ekonomiska vinster, berättar Jonas Jacobsson, Affärsansvarig för Cirkulära affärer på HEMAB.

Det finns många fördelar med nya anläggningen. Tidigare lagrade vi till exempel mycket material utomhus, nu finns allt material under tak.

– Man kan ju tycka att ”skräp är ju bara skräp”, men vi skapar faktiskt en produkt vars värde hänger på dess kvalitet. Nu riskerar den inte att påverkas negativt av vädrets makter på samma sätt som tidigare, förklarar Magnus Holm som är Renhållningsarbetare och bland annat arbetar i balanläggningen.

En stor verksamhet – som kan bli större

Plast, papper och wellpapp är huvudsakliga materialen som balas här – och materialet kommer inte bara från Härnösand utan även från grannkommunerna Timrå, Sollefteå och Kramfors. Totalt hanterar anläggningen cirka 2 700 ton per år – med en total beräknad kapacitet på hela 10 000 ton. Det finns således stora marginaler att växa.

– Idag är vår process betydligt mer effektiv. Vi uppnår numera hållbarhet både miljömässigt och ekonomiskt, berättar Jonas.

Magnus har stor erfarenhet av både den gamla och nya anläggningen – och han instämmer:

– Allt från mottagande och förvaring av materialet till själva balningen är en

helt annan sak idag än tidigare. Nu har vi kapacitet att vara en regional aktör och ett nav för balning, konstaterar han.

Rätt källsortering en viktig förutsättning

I sin roll på anläggningen har Magnus en unik inblick i hur vi generellt sköter sorteringen i vårt närområde och han tycker överlag att det ser bra ut – men det finns såklart alltid utrymme för förbättringar.

– Jag kan bli ganska förvånad ibland. Där ligger till exempel en madrass, säger Magnus och pekar. Man kan tycka att det inte spelar så stor roll med en liten plastpåse som faller ner bland pappersförpackningarna. Men är vi många som tar en sådan liten genväg då och då i de tusentals hushåll som vi tar emot material ifrån, då blir det enorma mängder föroreningar jag och mina medarbetare behöver hantera.

Jonas nickar och berättar att sorteringsslarv i längden ger negativa konsekvenser även för hushållen och miljön:

– Ju bättre vi sorterar i hemmen och på återvinningscentralerna, desto högre kvalitet och värde får balarna. Det innebär i slutänden att vi inte behöver höja våra taxor – och att mer material återvinns i högre utsträckning. Återigen handlar det om hållbarhet på flera sätt.

Pressen – en kraftfull och teknisk slitvarg

En flerfacksbil backar in och tömmer ur insamlade pappersförpackningar. Magnus sätter sig i en hjullastare och med dess skopa flyttar han material till pressens transportband. Avfallet åker högst upp på pressen innan det faller ner i den och trycks ihop till en

bal. Och visst handlar det mycket om pressens kraft, men också om teknisk och säkerhetsmässig innovation. Till exempel binds varje bal automatiskt och effektivt med band inuti pressen innan den kommer ut redo att fraktas.

– Det påminner lite om en symaskin nästan. Sedan sitter det sensorer och fotoceller nästan överallt som avbryter balningen direkt om inte allt är stängt och säkert. För att kunna starta pressen måste en speciell nyckel sitta i huvudterminalen. Pressen är rena Fort Knox när den är igång, konstaterar Magnus.

Balen redo att fraktas för återvinning

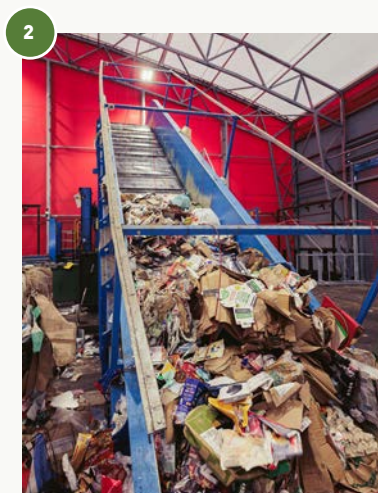
Den färdiga balen markeras så att uppköparen Förpacknings- och tidningsinsamlingen kan spåra dess ursprung. De staplingsbara balarna kan sedan transporteras betydligt mer effektivt jämfört om materialet lastats löst. Väl hos FTI kontrolleras balarnas kvalitet utifrån borrhövar – och om de innehåller för mycket föroreningar kan det bli avdrag på ersättningen. Sedan är materialet redo att återanvändas i tillverkning av nya produkter!

Vi står vid de färdiga balarna och Jonas avslutar med att svara på frågan vad som väntar under närmsta framtiden.

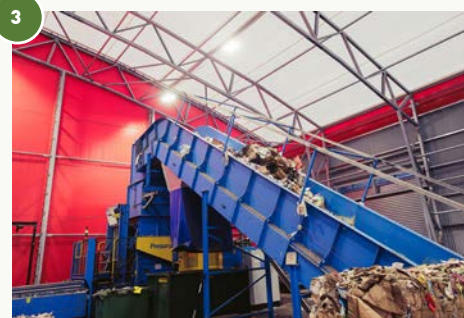
– Vår anläggning har stor kapacitet, och i horisonten har vi flera intressanta planer och visioner. Till exempel ser vi över möjligheterna att nå ut direkt till byggbranschen och återvinna stora mängder bygg- och rivningsavfall. HEMAB och vår press står redo! ●

En flerfacksbil backar in och tömmer ur insamlade pappersförpackningar. Plast, papper och wellpapp är huvudsakliga materialen som balas här.

Det sorterade avfallet transporteras upp i balpressen.

Avfallet åker högst upp på balpressen innan det faller ner i den och trycks ihop till en bal.

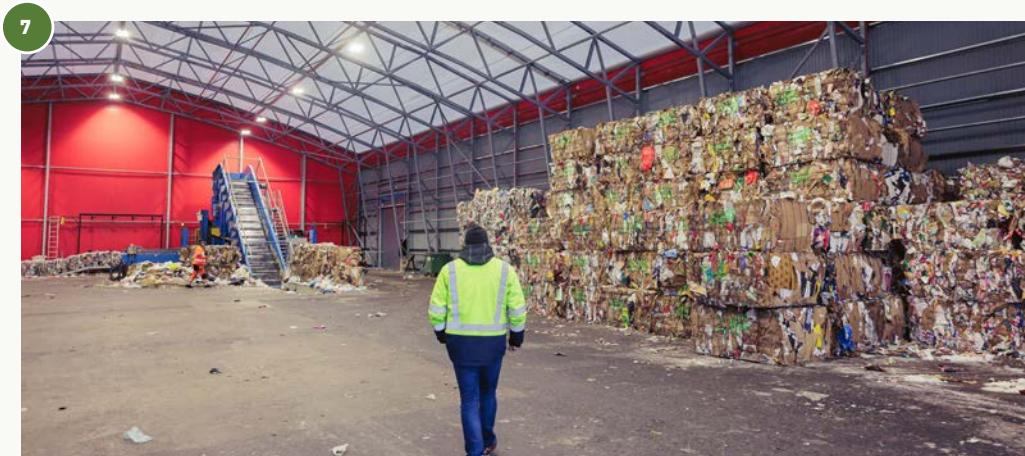
Varje bal binds automatiskt och effektivt med band inuti pressen innan den kommer ut.

Magnus markerar balen så att uppköparen Förpacknings- och tidningsinsamlingen kan spåra dess ursprung.

De staplingsbara balarna kan sedan transporteras betydligt mer effektivt jämfört med om materialet hade lastats löst.

Kolla vilka fina balar!
Redo att fraktas för återvinning.
Att vi kan pressa material till kompakta, mer lätthanterliga balar har både miljömässiga och ekonomiska vinster.

BLICKEN FRAMÅT

Lena af Geijerstam Unger

I EN BRANSCH OCH OMVÄRLD I STÄNDIG FÖRÄNDRING är det utmanande att sitta om framtiden. Snabba teknikskiften, ändrade förväntansbilder på oss och yttre faktorer som får direkt påverkan på både verksamhet och ekonomi bidrar till komplexiteten i vår verksamhet. Det är framförallt spännande och det är lätt att konstatera att även 2023 kommer bli händelserikt.

INTE MINST BLIR 2023 ETT ÅR AV PROJEKT. Vi kommer bygga om på både kraftvärmeverket för att för-

bereda för att sluta elda med torv och slutföra arbetet med att återuppbygga reningsverket vid Norrstig som olyckligt brann ned under 2022. Därtill startar vi upp projektet med att modernisera reningsverket vid Kattastrand för att bättre svara upp mot förändrade villkor.

ALLT DETTA GÖR ATT VI KOMMER REDUCERA VÅR PÅVERKAN PÅ MILJÖN på olika sätt. HEMAB är ett bolag med höga ambitioner på hållbarhetsområdet och varje bidrag vi kan göra för

minskade utsläpp av koldioxid och näringsämnen är ett led i att bidra till bättre förutsättningar att fortsätta leva på vår planet även i framtiden.

VAD MER SOM STÅR BAKOM HÖRNET vet vi inte. Det du som härnösandsbo ska känna dig trygg i är att vi kommer fortsätta leverera stabila och framtidssäkrade tjänster som bidrar till vår kommuns attraktivitet. Det tjänar vi alla på. ●

Förvaltningsberättelse 2022

MILJÖ OCH HÅLLBARHET

På HEMAB är vi opinionsbildare och ambassadörer vad gäller hållbar konsumtion, avfallssortering, och hållbarhet:

- Vi uppmuntrar till installation av egen produktion av el från förnybara energikällor som sol, vind och vatten.

- Varje år delar vi ut vindkraft-pengar till lokala föreningar och organisationer som jobbar med att öka attraktionsvärdet för Härnösand, gynna friluftsför- och naturupplevelser, rekreation eller turism.

- Vi uppmuntrar att handla lokalt och stöttar detta genom att dela ut presentkort som kan användas i de lokala butikerna.

- I vår policy kring give aways finns en paragraf om att handla hållbart. Vi undviker långa transporter genom att handla lokalt, vi undviker även material som är jungfruliga eller på annat sätt mindre bra för miljön.

- Vår biogasproduktion bidrar till att sluta kretsloppet, renare luft och mindre koldioxidutsläpp.

- Vår balanläggning för återvinningsmaterial bidrar till effektivare insamling av återvinningsmaterial samt färre och mer effektiva transporter av återvinningsmaterial.

- Vi strävar efter att få så lite brännbart avfall och så stor utsortering av förnybart material som möjligt. Därför erbjuder vi flerfackskärl som bidrar till bättre utsortering och renare restavfall. Det brännbara restavfall som samlas in går till förbränning i Sundsvall och blir till fjärrvärme som värmer sundsvallsborna.

Verksamheterna inom Fjärrvärme, Återvinning och Vatten, som alla återfinns i moderbolaget, bedriver tillstånds- och anmälningspliktig verksamhet enligt miljöbalken. Verksamheternas huvudsyften är att minska miljöpåverkan i samhället; Fjärrvärme genom att ta tillvara resurser som annars går till spillo, Återvinning genom att bidra till minskade mängder avfall genom förebyggande åtgärder, återbruk, återvinning och energiåtervinning samt Vatten genom att rena spillvatten

som annars skulle förorena vattendrag och hav i större utsträckning.

Fjärrvärmens negativa miljöpåverkan sker främst genom utsläpp till luft av stoft, svavel och kväveoxider. Produktionen baseras i huvudsak på förnyelsebara bränslen. Tillförseln av bränslen som trädbänslen och torv med mera, sker med lastbilstransporter. Rikt- och gränsvärden som gäller för verksamheterna har hållits.

Flera av våra anläggningar har under året haft tillsynsbesök eller periodisk besiktning av tillsynsmyndighet eller utomstående konsult. Dessa tillsynsbesök och besiktningar är återkommande kontroller av verksamheten som ska genomföras enligt lag. Det ger oss möjlighet att få externa ögon på vår verksamhet och få förslag på vilka förbättringsområden som finns, vilket är mycket positivt för oss.

Under 2022 har vi fortsatt vår väg mot en fossiloberoende fordonsflotta, genom att upphandla ytterligare gasdrivna fordon.

FJÄRRVÄRME

Vår produktion av fjärrvärme sker till 99 procent med förnyelsebart bränsle, återvunnen energi och torv.

I processen produceras även el som tillsammans med våra fem vindkraftverk står för cirka 30 procent av det totala elbehovet i Härnösands kommun. Vi får även tillskott i vårt fjärrvärmesystem från solfångare i Energiparken och på Folkhögskolan. Omkring 300 MWh solvärme beräknas ha levererats in i fjärrvärmesystemet från Folkhögskolan, Energiparken och Absolicons solpark under året. En betydande ökning från föregående år.

2022 kunde vi äntligen återigen genomföra ett fysiskt möte inom ramen för Prisdialogen. Vi var nöjda med den diskussion vi hade och den låga prisjustering vi behövde göra, trots ökade omkostnader.

Under året har vi fattat beslut om att fasa ut torven som bränsle vid kraftvärmeverket, eftersom den är ett så kallat långsamt förnybart bränsle. Svavel i torven motverkar korrosion

i pannorna samt sänker kolmonoxidhalten i utsläppen, varför vi istället kommer att tillsätta svavelgranulat som ersätter detta. Underlag för denna ombyggnation har tagits fram under 2022.

Av olika anledningar har en högre andel fossilt bränsle och el använts i fjärrvärmeproduktionen under 2022 jämfört med 2021. Vi håller oss inom budget och jämfört med 2021 var 2022 mer av ett "normalår", men det finns några orsaker vi vill lyfta. Bland annat gick pelletspannan sönder under en period på sommaren, vilket gjorde att vi fick använda mer el. Turbinen, som är avgörande för att vi ska kunna köra vår vanliga panna, var på revision hos tillverkaren under hösten. De tappade den då, vilket ledde till en skada som försenade returen och också ledde till att en högre andel olja fick användas. I december använde vi mer olja än vanligt som spets, dels på grund av väldigt kalla perioder och dels på grund av revision (service) på vår mindre fastbränslepanna. Turbinen är åter i drift sedan 5 november.

Förutom reinvesteringar i ledningsnätet på två platser i tätorten har vi även fortsatt med det långsiktiga arbetet med att förtäta antalet mätare i fjärrvärmesystemet, som gör att vi snabbt kan indikera och åtgärda läckage.

Vi har märkt av ett högre tryck på nyanslutningar till fjärrvärmesystemet. Att allt fler vill ha en trygg och stabil uppvärmningsform har blivit tydligt under den senaste tiden då elpriserna har fluktuerat kraftigt.

VATTEN

Överföringsledningen till Kattastrands reningsverk har driftsatts och arbetet med att modernisera reningsverket har tagit steg framåt. En utförlig dialog har hållits med tillsynsmyndighet för att få tillstånd att bygga om och därmed uppfylla de krav som ställs på reningsverket.

Vi har påbörjat en kontinuitetsplan, som ska säkerställa vattenleveranserna vid händelse av en större driftstörning.

Oftast kan vi inte kontrollera när bräddning kommer att ske. Men när vi gjort driftstopp, så har det skett nattetid

när belastningen är mycket mindre på systemet, samt att vi använder spol-/sugbilar för att minimera bräddning och därmed minska miljöeffekterna.

Under 2022 initierade vi ett projekt för behandling och förädling av avloppsslam. Inom en snar framtid förväntar vi oss strängare krav på resursåtervinning och minskad spridning av föroreningar från slam. Vi behöver därför hitta nya lösningar och tittar just nu på två möjliga sådana: gemensam monoförbränning för flera kommuner i Norrland eller lokal framställning av biokol.

Vi har beslutat om en så kallad screening av vårt utgående spillvatten, för att få en tydligare bild av vad vi släpper ut vid eventuella läckor eller bräddningar. Vi vill också se hur effektivt reningsverket fungerar på ämnen som det inte är designat för att rena, som till exempel läkemedelsrester och olika kemikalier och metaller, genom att provta både inkommande spillvatten och utgående spillvatten vid Kattastrands reningsverk. Utöver det påbörjade vi en utökad provtagning av vårt råvatten i november 2022, vilket ska ge oss en bredare koll och möjlighet att spåra ämnen som sticker ut i det inkommande råvattnet.

I juni utbröt en brand vid reningsverket i Norrstig. Efter två veckor stod ett temporärt reningsverk på plats och under tiden så sög vi upp spillvatten med tankbilar som sedan tömdes i reningsverket vid Kattastrand för att minimera eventuell negativ påverkan på Ålandsfjärden. Vi tog även in extern konsult (IVL) som bistod i provtagning och med sin expertis för att minimera miljöpåverkan. Funktionaliteten är återställd med den tillfälliga lösningen och planen är att reningsverket ska vara återuppbyggt under 2023.

I oktober upptäcktes en läcka på spillvattenledningen i Nattviken. Läckan orsakades av nötning mot berg på botten och visade sig vara komplicerad att laga. Innan läckan fanns det inga indikationer på att ledningen i Nattviken var på väg att spricka. Tyvärr upptäcktes även mycket föroreningar i vattnet och på botten kring röret, vilket är en indikation på att vårt uppströmsarbete med att upplysa om vad som ska och inte

ska spolas ner i avloppet fortfarande är högaktuellt. För att minimera miljökonsekvenserna genomfördes reparationerna nattetid då belastningen på systemet var minimal. En bred sanering har genomförts, såväl norr som söder om läckan.

Stora externa projekt som varit aktuella under året är Hernö ginhotellet och Skatteverkets etablering på Västra Saltvik.

Vi följer revesteringsplanen för gamla VA-ledningar.

ÅTERVINNING

Vi har under året välkomnat en ny transportchef som bland annat jobbar med att titta på meraffärer och uppföljning av befintliga affärer, samt att se över befintliga avtal. Arbetsmiljöarbetet har också upptagit mycket tid under 2022. En del i detta har varit att fortsätta byta ut tunga 660-literskärl mot mindre kärl, ett arbete som har slutförts under året.

Våra transporter till förbränning har effektiviserats under året och förberedelserna inför att kommunerna tar över insamlingsansvaret för förpackningar 2024 går också för högttryck. Vi arbetar även med att förbättra och uppdatera data i våra system.

Vi har förtydligat betalningen på våra återvinningscentraler med ytterligare skyltning och målning på mark men betalningsfrekvensen från företag är fortfarande låg på våra återvinningscentraler, något vi arbetat med att förbättra under året. Vi förlorar stora intäkter på grund av detta och det är därför en angelägen fråga att arbeta vidare med. Det går dock trögt att få till en förändring, även om en viss förbättring har skett.

Under 2022 har vi fortsatt ta emot asbest från Italien och Grekland. Totalt har vi tagit emot 10,550 ton förorenad jord innehållande cirka 3 procent asbestfibrer. Vår hantering av asbesten har under året blivit granskad av bland annat Arbetsmiljöverket, Naturvårdsverket och olika tillsynsmyndigheter utan någon anmärkning.

Vi har tillsammans med kommunen påbörjat arbetet inför övergången till kommunalt insamlingsansvar för förpackningar.

Insamlingen av textilier har fortsatt

vid Härnösands kretsloppspark och det insamlade materialet har ökat med drygt fyra ton sedan 2021 – från 34 ton till 38,3 ton. Över lag kan vi se att mängden brännbart avfall minskar och att utsorteringen av förpackningar ökar, vilket är glädjande.

I mars öppnades Fritidsbanken där den som vill kan låna fritidsartiklar i form av allt från cyklar till slalomskidor. Vi har insamling till Fritidsbanken på Kretsloppsparkens Återbruk och vid invigningen bidrog vi även med en summa pengar till inköp av snöskor, eftersom detta saknades i deras sortiment. Fritidsbanken ger fler möjlighet att njuta av sin fritid, oavsett ekonomiska medel. Det kallar vi social hållbarhet!

I maj öppnades Återbrukstältet i Åland, som ett komplement till Återbruket vid Härnösands kretsloppspark. Även här har vi personal från Arbetslivsförvaltningen, som bidrar till driften. Återbrukstältet är också ett samarbete med *Re:store*, som ser till att få ut det som lämnas in på marknaden igen, och verksamheten har varit mycket uppskattad.

Våra chaufförer på återvinningsidan har fått lägga mycket tid och resurser på arbetet vid Norrstigs reningsverk, efter branden. Både vad gäller slamtömning och bortforsling av material. Detta har lett till att andra delar av verksamheten har blivit påverkad, så som till exempel försenade slamtömningar hos privatpersoner. Vår ansökan om bidrag till en förundersökning gällande förutsättningar att anlägga en våtmark i anslutning till deponin i Åland beviljades i april och nu tar vi nästa steg för att undersöka vilka förhållanden och förutsättningar det finns i området.

I maj invigdes den nya balanläggningen för återvinningsmaterial. Den ger bättre förutsättningar ur flera perspektiv; bättre närmiljö med mindre nedskräpning, effektivare transporter med bättre balning och större kapacitet att ta emot och hantera material från flera kommuner.

I juni öppnades den latrintömningsstation på Jaktstigen som har fått ett varmt välkomnande av så väl husvagns- och husbilsägare. Stationen har varit en efterlängtdad facilitet för så väl turister som andra resande i behov av latrintömning.

Som ett led i att motverka spridning av invasiva arter genomförde vi en kampanj i samband med lupinbekämpardagen den 6 juni. Vi uppmanade fastighetsägare att kapa och förpacka sina lupiner mot att vi kostnadsfritt kom och hämtade säckarna hemma hos dem. Vi hade även ett inslag i Sveriges radio om kampanjen på själva lupinbekämpardagen. Vi fick hämta ett antal säckar, men önskar såklart att ännu fler hade nappat på vårt erbjudande då blomsterlupinen är ett hot mot den biologiska mångfalden. Under hösten utökade vi vårt arbete med Re:store genom att öppna Andra chansen i Återbruket på Kretsloppsparken, där vi säljer bland annat fungerande elektronik, som annars skulle ha gått till återvinnig, till låga priser. Arbetet startade under 2022, även om den officiella öppningen skedde i början av 2023.

I november var vår populära julbytardag tillbaka och välbesökt även denna gång. Totalt samlades 2.838 kronor in genom frivilliga gåvor. Hela summan går som vanligt till välgörande ändamål.

ELNÄT

Vi har avslutat många projekt under året och ser en positiv trend på ärendehanteringstiden.

Underhållsbesiktningar och röjning av kraftledningsgator har genomförts enligt plan.

För att säkra kompetensen inom elnätsverksamheten tog vi under våren in konsulter för att stärka upp. Under året har sedan dess så väl en energistrateg som elmontörer och en elkraftingenjör anställts inom verksamheten.

Bristen på halvledare, orsakad av kriget i Ukraina, gjorde bland annat att våra mätarbyten blev försenade på grund av försenade leveranser av elmätare.

Vi får mycket förfrågningar från företag som vill koppla in batterilager och vi ser även en ökad efterfrågan på solceller och liknande installationer. Sett till mängd avbrott har vi under året legat på snittet i Sverige, men statistiken visar att vi hanterar störningarna snabbare än genomsnittet.

ELFÖRSÄLJNING

Elmarknaden har verkligen hamnat i centrum under 2022 och fått mycket medial uppmärksamhet, bland annat för att prisutvecklingen varit som den varit. Det har medfört att kunder har ägnat mer uppmärksamhet till sina elavtal än någonsin tidigare. Vår profil ligger inte i att ha lägst pris, utan att finnas nära och erbjuda el från förnybara energikällor. Under året har det dock hänt att vi till och från har haft lägst pris, vilket har renderat i en större andel tecknade avtal och ett inflöde till vår Kundservice som vi inte är bemannade för. Utvecklingen av antalet avtal har ökat markant och utmaningen framöver ligger i att behålla dessa kunder.

Vi visar återigen ett stabilt resultat med målsättning att förbättra det ytterligare under 2023. Med detta så visar vi också att detta är en viktig, om än liten, pusselbit i HEMAB-koncernen för att nå det övergripande avkastningsmålet på 3 procent över tid.

Under hösten fortsatte det svaja på elmarknaden och vi försökte förtydliga och förklara hur elmarknaden i Sverige fungerar och hur den Europeiska elmarknaden är uppbyggd och fungerar, något vi fick uppskattning för då det inte är helt lätt att få grepp om.

BIOGAS/FORDONSGAS, VINDKRAFT, BREDBAND

Biogas

I januari kunde vi driftsätta förbehandlingsdelen i biogasanläggningen. Förbehandlingen sorterar bort stora delar av de föroreningar som följer med matavfallet i form av bland annat plast och metall, vilket gör att vi får ett renare substrat som går in i rötkammaren och färre driftstopp i anläggningen. Vi har även byggt en bufferttank och ny rötkammare som driftsätts i början av 2023.

Vi har under året inlett ett samarbete med Jämtland Härjedalen där vi tar emot deras matavfall i väntan på deras egen biogasanläggning som ska vara klar 2025. Vi har även erfarenhetsutbyten och hjälps åt att sprida kunskap om biogasen och dess fördelar. Arbetet med att skapa samarbetsavtal med fler kommuner har pågått under 2022 och kommer att fortsätta under 2023.

Styrelsen gav i december Vd i uppdrag att ta fram underlag och ansöka om stöd från Klimatklivet/Industriklivet för produktion av flytande biogas (LBG) vid Ålands Återvinningsanläggning samt att utreda samhällsekonomisk potential för förvätskning av koldioxid (CCS) som beslutsunderlag för eventuell Klimatklivs-/industriklivs-ansökan.

Biogödsel

Biogödseln som bildas i samband med framställningen av biogas har bra näringsvärden och har ett mycket lågt innehåll av föroreningar. Sedan slutet av 2022 har vi därför påbörjat två projekt för behandling och förädling, eftersom vi vill få fram en så attraktiv gödsel- eller jordförbättringsprodukt som möjligt. Utmaningen är att vi har så stora volymer. Projekten handlar därför om att koncentrera biogödseln, till exempel genom avvattnings för att få en tjockare flytgödsel och/eller torkning, för framställning av htc-kol eller pellets.

Vindkraft

Vindkraften har gjort ett väldigt bra ekonomiskt resultat under 2022 och landar ekonomiskt över budget. Produktionen har varit enligt budget. Tillgängligheten har varit något lägre än normalt och ligger på 95 procent för året som gått.

Vi fick in många ansökningar om vindkraftpengar. Av 25 ansökningar beviljades åtta bidrag på totalt 236.240 kronor. Bland projekten som beviljades medel finns bland annat iordningställande av cykelleder på Härnön och vandringsleder i Häggsjö.

Bredband

Bredbandsutbyggnaden har fortsatt under 2022 inom områdena Judeby, Ulrvik-Innerfalle, Barsviken, Hälledal, Vedastrand och Sjösjön, samtidigt som förtätningsanslutningar gjorts. Totalt har cirka 210 bostadsfastigheter, lägenheter och villor anslutits och fyra företag. De bidrag som HEMAB har sökt från PTS (Post och Telestyrelsen) via ServaNet, har istället tilldelats annan aktör, som nu ska genomföra utbyggnaden i Härnösands kommun. By-Byviken är ett undantag där Tillväxtverket har beviljat verksamhetens bidragsansökan.

Laddstationer

Utvecklingen för laddad energi har varit tydlig under 2022. Så väl laddning med destinationsladdare som snabbladdare har ökat med nästan 100 procent.

MEDARBETARE

Mycket fokus har under 2022 legat på arbetsmiljöutredningar och handlingsplaner efter omorganisationen 2021. I samband med den organisationsförändring som trädde i kraft på HEMAB under hösten 2021 genomfördes en riskanalys. Utifrån den beslutades det i samverkan med de fackliga organisationerna att en oberoende och extern arbetsmiljöutredning skulle göras i form av en undersökning bestående av en enkät för alla medarbetare, med efterföljande frivilliga djupintervjuer. Det blev undersökningsföretaget Origo Group som fick i uppgift att genomföra undersökningen. Ett första led i tillskapandet av handlingsplanen har därefter varit att involvera personal från samtliga arbetsgrupper för att där diskutera resultaten från utredningen och tillsammans hitta åtgärder. Att leda utan att vara chef-utbildningar har genomförts för att stärka upp ledarskapet i organisationen. Under året har 17,7 procent nyanställt (26 st), medan andelen avgångar, inklusive pensionsavgångar, uppgår till 12,84 procent (19 st). Vi har haft ett stort antal sökande till de flesta av våra utlysta tjänster, vilket är väldigt positivt och kompetens som vi tidigare har saknat på HEMAB har tillförts. Vi är väldigt beroende av att vårt varumärke ska vara så attraktivt som det går så att vi sedan kan kämpa med övriga arbetsgivare om den kompetens vi alla behöver. Där märker vi att det ser ganska bra ut trots det läge och de oroligheter som varit.

Personalomsättningen har varit högre under 2022 än tidigare år, och ovanligt hög för att vara HEMAB. Detta har naturligtvis flera olika anledningar. Vissa vill gå vidare i karriären, andra flyttar eller har personliga skäl till att sluta. För att förstå och kunna förhålla oss till detta har vi alltid ett avslutande samtal med personal som slutar. Vi genomför även som rutin pensionssamtal vid 65 års ålder, för att få en indikation på hur personen

i fråga ser på sin framtid och för att hinna med kompetensöverlämning. Under 2022 har två pensionssamtal genomförts.

Varje år tar vi emot ett stort antal sommarjobbare och semestervikarier. Vi brukar även ta emot ett stort antal praktikanter av olika sort varje år. Under pandemiåren bromsades detta upp och vi kan fortfarande se att det är en mindre andel praktikanter än vi vanligtvis haft. Vi har gjort ett omtag för att öka antalet praktikanter igen och på så sätt säkra kompetensförsörjningen i framtiden.

När vi anställer sommarjobbare får de gå igenom hela det vanliga förfarandet från arbetsintervju till anställning. Ett sommarjobb är många gånger den första kontakten med arbetslivet och därför tror vi att detta är en viktig del av sommarjobbet, och att lära sig hur det fungerar på en arbetsplats.

Vi har vid flera tillfällen även tagit emot ungdomar som ska göra samhällstjänst eller personer som av någon anledning står långt från arbetsmarknaden. Vi hoppas och tror att det kan bidra till en nystart och ett steg mot en mer strukturerad tillvaro för många. Under 2022 har vi, förutom vid Härnösands kretsloppspark, haft personal från Arbetslivsförvaltningen vid Älands återvinningsanläggning.

UTVECKLING

Handlingsplanarbetet har präglat en stor del av året som gått. Handlingsplanen behövs för att skapa förutsättningar att möta upp den omvärld vi lever i. Ska vi kunna hänga med i de förändringar som sker, är det avgörande att vi har en organisation med ork och kraft att hantera frågorna. Inom ramen för kompetensförsörjning har vi strukturerat upp ett närmare och djupare samarbete med hela åldersspannet från grundskola till eftergymnasial utbildning och universitet, något som kommer att regleras i en kompetensförsörjningsplan. Det ger oss möjlighet att ha bättre förutsättningar att ta emot praktikanter etc.

Under hösten har vi anställt två Verksamhets- och affärsutvecklare som arbetar med såväl extern som intern verksamhetsutveckling. Vi ska möta upp kunderna där de har behov och

kunna leverera det som efterfrågas. Planering och initiativ för att införa en app för våra kunder har påbörjats under 2022. Över lag jobbar vi med digital utveckling som ska lägga grunden för moderna lösningar och digitala tjänster. Olika steg och initiativ till ökad datainsamling har också tagits för att kartlägga nyttjande av resurser och möjlighet till samordning och effektivisering.

Livet efter pandemin har visat att den hållbara prestationskulturen vi har i vår affärsplan är en nödvändighet för att lyckas attrahera och behålla attraktiv hög kompetens. Att kombinera arbetslivet med livspusslet har ett starkt stöd i de dokument som redan klubbats.

ÖVRIGT

Under våren genomförde vi vår NKI-undersökning (Nöjd Kund Index) som vi genomför vartannat år. Den hade hög svarsfrekvens och visade att vi har fortsatt högt förtroende hos våra kunder, vilket vi såklart är glada och tacksamma för.

Årets julgåva på 10.000 kronor gick 2022 till Rädda barnen och deras arbete med de krigsdrabbade i Ukraina.

Lagom till sommaren lanserade vi Billogram som samarbetspartner för fakturabetalning. Med Billogram kan vi erbjuda våra kunder ett bredare spektra av faktureringsbetalning, bland annat via Swish.

Vi har under året ingått ett inköps-samarbete med kommunen, som även omfattar upphandlingar. Vi har även automatiserat fakturaflödet till Technichus, vilket ger smidigare fakturahantering.

FRAMTIDEN

Ny styrelse för HEMAB utses formellt vid kommande årsstämma 16 maj. Sommaren 2023 löper vårt underhålls-avtal med Svevia ut och då kommer vi övergå till VA-underhåll i egen regi. I början av 2023 installeras övervakningskameror på Jaktstigen för att motverka inbrott, något vi har haft återkommande problem med under 2022.

Vi börjar närma oss slutet med att vädersäkra högspänningsnätet och kommer under 2023-2024 till största delen ha investeringsprojekt i tätorten. Utvecklingen med allt fler solceller,

elbilar etc ställer nya krav på elnätet, vilket vi behöver bemöta.

Projekten kring förädling av biogödseln fortsätter under 2023, liksom mottagandet av asbest från Italien och Grekland.

Den ombyggnation av kraftvärmeverket som möjliggör att tillsätta svavelgranulat i processen planeras stå klar under 2023.

Beslut om ut- och ombyggnad av Kattastrands reningsverk beräknas fattas

av Kommunfullmäktige under 2023.

Reningsverket i Norrstig väntas stå klart att driftsättas under senare delen av 2023.

Bufferttank och ny rötkammare vid biogasanläggningen i Åland driftsätts i början av 2023. Arbetet med att skapa samarbetsavtal kring matavfallshandling med fler kommuner kommer att fortsätta under 2023.

Vi ser ett tekniskifte där efterfrågan på flytande biogas är större

än den komprimerade, inte minst av den tunga transportsektorn och sjöfarten. Därtill har en oförutsedd hög kostnadsökning skett för gasuppgadering och kompressorstation, varför projekt utbyggnad fordonsgas har pausats. Tidsplanen har förskjutits på grund av långa leveranstider och prisökningar. Vi beräknar vara klara med en komplett anläggning 2024.

RESULTATRÄKNING

KONCERNEN

	Not	2022	2021
Nettoomsättning	4	417 707	436 696
Aktiverat arbete för egen räkning		1 016	1 693
Övriga rörelseintäkter		40 683	54 789
		459 406	493 178
RÖRELSENS KOSTNADER:			
Råvaror och förnödenheter		– 120 941	– 124 846
Övriga externa kostnader	5	– 126 733	– 145 774
Personalkostnader	6	– 91 227	– 89 615
Av- och nedskrivning av materiella och immateriella anläggningstillgångar	7, 8, 9, 10	– 80 442	– 87 202
<i>Summa rörelsens kostnader</i>		– 419 343	– 447 437
<i>Rörelseresultat</i>		40 064	45 741
RESULTAT FRÅN FINANSIELLA POSTER:			
Resultat från andelar intresseföretag och gemensamt styrda företag		– 347 916	– 2 585
Resultat från övriga företag som det finns ett ägarintresse i		2 480	–
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		329	116
Räntekostnader och liknande resultatposter		– 8 705	– 7 312
<i>Summa resultat från finansiella poster</i>		– 6 243	– 9 781
<i>Resultat efter finansiella poster</i>		33 820	35 960
Skatt på årets resultat		369	963
Uppskjuten skatt	11	– 7 113	– 8 511
<i>Årets resultat</i>		27 076	28 412

BALANSRÄKNING

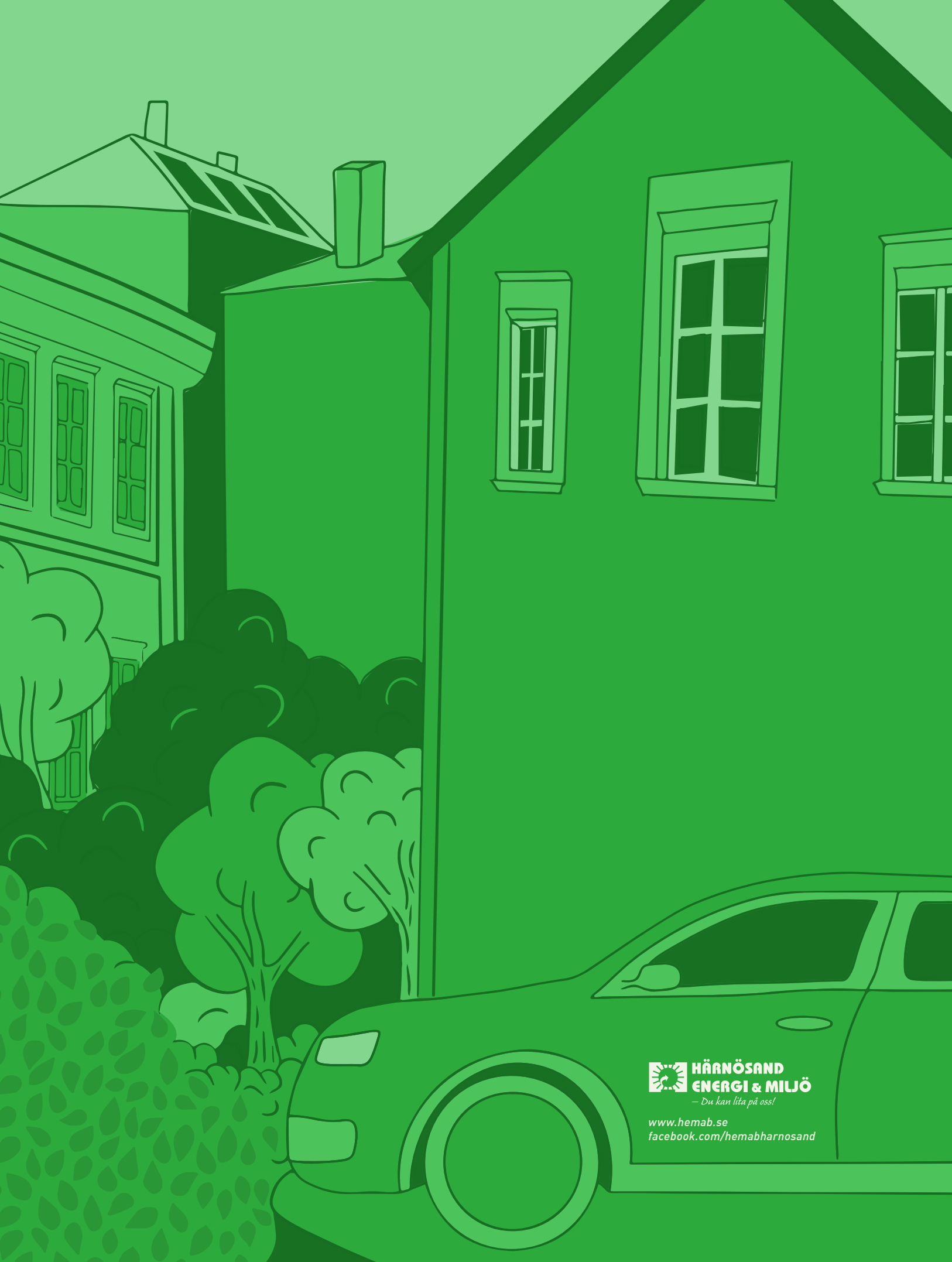
		KONCERNEN	
	Not	2022	2021
TILLGÅNGAR			
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Byggnader och mark	8	127 556	104 384
Maskiner och andra tekniska anläggningar	7, 9	962 677	961 089
Inventarier, verktyg och installationer	10	125 022	119 259
Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	12	88 622	69 169
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>		1 303 889	1 253 901
FINANSIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag		240	588
Andra långfristiga värdepappersinnehav	13	2 381	2 253
Uppskjutna skattefordringar		6 489	6 204
<i>Summa finansiella anläggningstillgångar</i>		9 110	9 045
<i>Summa anläggningstillgångar</i>		1 312 999	1 262 946
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR			
VARULAGER			
Råvaror och förnödenheter	15	10 998	7 097
<i>Summa varulager</i>		10 998	7 097
KORTFRISTIGA FORDRINGAR			
Kundfordringar		73 130	20 042
Aktuella skattefordringar		2 062	355
Övriga fordringar		3 065	937
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	16	59 894	50 638
<i>Summa kortfristiga fordringar</i>		138 151	71 972
KASSA OCH BANK			
		5 594	25 501
<i>Summa omsättningstillgångar</i>		154 743	104 570
<i>Summa tillgångar</i>		1 467 742	1 367 516
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
EGET KAPITAL			
Aktiekapital	17	40 100	40 100
Reserver		10 000	10 000
Annat eget kapital inkl årets resultat		326 177	299 118
<i>Summa eget kapital hänförligt till moderföretagets aktieägare</i>		376 277	349 218
Innehav utan bestämmande inflytande		248	231
<i>Summa eget kapital</i>		376 525	349 449
AVSÄTTNINGAR			
Avsättningar uppskjuten skatt		107 963	100 850
Uppskjuten skatteskuld		298	381
Övriga avsättningar	18	39 065	35 403
<i>Summa avsättningar</i>		147 325	136 634

KONCERNEN			
	Not	2022	2021
LÅNGFRISTIGA SKULDER			
Skulder till kreditinstitut	19	497 250	519 250
Övriga skulder		22 986	28 200
<i>Summa långfristiga skulder</i>		520 236	547 450
KORTFRISTIGA SKULDER			
Checkräkningskredit	20	4 654	3 535
Skulder till kreditinstitut		287 614	199 224
Leverantörsskulder		29 051	34 097
Aktuella skatteskulder		—	34
Övriga skulder		27 527	26 550
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	21	74 811	70 543
<i>Summa kortfristiga skulder</i>		423 656	333 983
<i>Summa eget kapital och skulder</i>		1 467 742	1 367 516

KASSAFLÖDESANALYS

KONCERNEN			
		2022	2021
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN			
Resultat efter finansiella poster		33 820	35 960
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet		80 442	92 975
Betald skatt		— 1 372	871
<i>Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital</i>		112 890	129 806
FÖRÄNDRING I RÖRELSEKAPITAL			
Förändring av varulager och pågående arbeten		— 3 901	924
Förändring av kundfordringar		— 53 088	— 7 790
Förändring av kortfristiga fordringar		— 11 383	— 9 891
Förändring av leverantörsskulder		— 5 046	14 586
Förändring av kortfristiga skulder		94 719	8 274
<i>Kassaflöde från den löpande verksamheten</i>		134 191	135 909
INVESTERINGSVERKSAMHETEN			
Investeringar materiella anläggningstillgångar		— 49 989	— 153 292
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		—	288
<i>Kassaflöde från investeringsverksamheten</i>		— 49 769	— 153 004
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN			
Upptagna lån		—	20 000
Amortering av lån		—	— 20 904
<i>Kassaflöde från finansieringsverksamheten</i>		—	— 904
<i>Årets kassaflöde</i>		84 422	— 17 999
<i>Likvida medel vid årets början</i>		25 501	44 463
<i>Likvida medel vid årets slut</i>		109 924	26 464

Fullständig årsredovisning finns tillgänglig på vår webb www.hemab.se efter årsstämman den 16 maj 2023.

**HÄRNÖSAND
ENERGI & MILJÖ**

– Du kan lita på oss!

www.hemab.se

facebook.com/hemabharnosand